24րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 6612 6 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1907 ՇԱԲԱԹ 12 ՌԱՄԱԶԱՆ 1325 19 Octobre 1907 24me année № 6612

«ԱՐԵՒԵԼՔ»
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՂԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ
Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՄԱՐ ՏԱՐԵԿԱՆ 80 Ղրշ.
» » ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ 45 »
ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՏԱՐԵԿԱՆ 108 »
» » ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ 60 »
ՕՏԱՐ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՏԱՐԵԿԱՆ 25 Ֆրք.
» » ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ 20 »
ԹՂԹԱՏԱՐԻ ԾԱԽՔԸ ՄԵՐ ՎՐԱՅ

ԱՐԵՒԵԼՔ

10 փարա ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ 10 PARAS

آره ولك
ارمنيجه يومى و سياسى غزته
صاحب امتيازى قره كين بوياجيان
درعليه غلطه

"ARÉVELK"
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons|ple, Galata

ԵՕԱՆԷՍՔՈՒԻ ԿՏԱԿԻՆ ԽՆԴԻՐԸ

Եօանէսքուի կտակին խնդիրը շատ մը իրաւաբաններու և թերթերու բեյբիր դարձաւ։ Չենք գիտեր թէ առանց այս խնդրին վերաբերեալ վաւերաթուղթերը ձեռքին տակ ունենալու, ինչ իրաւունքով և բարեխղճութեամբ կ'ըլլան իրաւաբաններ և ոչ-իրաւաբաններ ենթադրաբար ու օդային վճիռներ կ'արձակեն, կասկածի տակ ձգելով Ազգ. Կեդր. Վարչութեան ուղղամտութիւնը և Եօանէսքուի կտակին վերաբերեալ շարք մը խնդիրներ ուսումնասիրելու համար կազմուած Յանձնաժողովի անդամներուն վարկը։ Եօանէսքուի կտակին խնդիրը իրաւասութեան վերաբերեալ խնդիրներ ալ յարոյց։

Նախ և առաջ Տնտեսական Խորհրդոյ իրաւասութեան հարցը։ — Օրէնքին տրամադրութեան համաձայն, կտակները ենթակայ են Կտակաց Հոգաբարձութեան նախաքննութեան, որ այժմ գոյութիւն չունի և որուն պաշտօնը սահմանուած են Քաղաքական և Խառն ժողովները, ինչպէս Ելևմտից Հոգաբարձութեան։ Արդէն այս բոլոր մարմիններուն անդամները կ'ընտրուին վերոյիշեալ Ժողովներէ, և իրենց հաշիւներն ալ անոնց կը ներկայացընեն։ Պատրիարքարանի օրինաց համաձայն «Տնտեսական Խորհուրդը՝ ազգ. ելևմտից, կտակաց և Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւններուն, նաև Թաղական Խորհուրդներուն մատակարարութեանը վրայ հսկողութիւն պիտի ընէ և առանց ամէն մէկէն որոշեալ ժամանակներ համար պահանջելով, Քաղաքական ժողովոյն պիտի հաղորդէ»։ Տնտեսական Խորհուրդը ինչ իրաւունք ունի ուրեմն այժմէն Եօանէսքուի խնդրով զբաղելու և նոյն իսկ պաշտօնակցի մը «բաժանորդ» գրուելու, Ազգ. Կեդր. Վարչութիւնը խծբծելու համար, որուն ընտրեալն և ներկայացուցիչն է ան, քանի որ դեռ Եօանէսքուի կտակէն փարա մը իսկ գանձուած չէ և այս պատճառաւ ո՛չ Եօանէսքուի կտակին մատակարարութեան և ոչ ալ բնականաբար «մատակարարութեան վրայ հսկողութեան» մասին խօսք կրնայ ըլլալ։ «Բաժանորդագրութեան» զգացո՞ւմն է արդեօք որ Տնտեսական Խորհուրդը կը դրդէ շարունակ իրաւասութեան՝ խնդիրներ յարուցանելու, փոխանակ իր պաշտօնին վերաբերեալ կարեւոր խնդիրներով զբաղելու։ Նոյն իսկ Թաղ. Խորհուրդներու և եկեղեցիներու հաշիւներու քննութիւնը Տնտեսական Խորհուրդին տեղ համարակալը կը քննէ այժմ, ո՞վ պիտի մտածէ ազգ. կալուածներու օրինաւոր կալուածագրերու, եկեղեցական, դպրոցական և բարեգործական բոլոր հաստատութեանց գոյքերու ընդհ. ցանկի մասին ևայլն։ Ուսումն. Խորհուրդը տարեկան ընդհ. ցուցակ մը կը հրատարակէ Պոլսոյ և գաւառներու մէջ գտնուած նախակրթարանաց վրայ, ինչո՞ւ Տնտեսական Խորհուրդը մինչեւ այժմ գոնէ Պոլիս գտնուող մեր ազգ. գոյքերու մէկ ցանկը չհրատարակեց։ «Բաժանորդագրութեամբ» իրաւասութեան խնդիրներ յարուցանելէն դիւրին բան չկայ։ Գործ տեսնելն է դժուար։ Եւ ետքը, որպիսի՜ ուղղամտութեամբ Տնտեսական Խորհրդոյ անդամներէն ոմանք մեղադրանքներ և կասկածներ կը յայտնեն ժողովականներուն Եօանէսքուի խնդրին մէջ բռնած ընթացքի մասին։

Տնտեսական Խորհուրդը կ'ընտրուի և կը հաստատուի Կեդր. Վարչութենէն, և երբ դժուարութիւններ կը յարուցանէ անոր շարունակ, Կեդր. Վարչութեան մէջ աններդաշնակութիւն մը չստեղծելու համար, Վարչութիւնը կը պարտաւորի լուծել զայն և նոր ընտրութիւն կատարել։ Տնտեսական Խորհուրդը իրաւասութեան խնդիր կը յարուցանէ միայն, և չուզեր եկեղեցիներու և դպրոցներու հաշուեկարգադրութեամբ զբաղիլ, որովհետեւ այս խնդիրները շատ աննշան են եղեր։ Ինչ պիտի ըլլար Պատրիարքարանի պիւտճէին խնդիրը, եթէ Տնտեսական Խորհուրդին յանձնէին զայն և 4000 ոսկի, բայցէն քանի՜ ղրուշ պիտի կրնար հաւաքել արդեօք Մ. Շիրինեան էֆ.։ Ըստ օրէնի կտակաց յանձնաժողով մը պէտք է ըլլար։ Կեդրոնական Վարչութիւնը կտակաց ընդհանուր վերահսկողութեան գործը ինք սահմանած ըլլալով իւրաքանչիւր կտակի գործադրութեան համար յանձնաժողովներ կը նշանակէ, որով անոնց մատակարարութեան գործը զգալապէս կը դիւրանայ։ Կտակներ գանձելու համար մասնաժողովներ չեն նշանակուիր, կտակներէ ստացուած գումարներու մատակարարութեան համար միայն մնայուն յանձնաժողովներ կը կազմուին։

Ինչպէս ժամանակին Գարակէօզեան կտակին համար թերթեր մեծ աղմուկ հանեցին, առանց խնդրին բուն դժուարութեանց վերահասու ըլլալու, այնպէս ալ այժմ Եօանէսքուի կտակին համար ամէն ուրեք զեղծում տեսնել կը կարծեն ոմանք, որբերու նիւթական իրաւանց ինքնակոչ պաշտպան կը հանդիսանան, ազգին դրամական իրաւունքին պահանջատէր կը դառնան, օրինական թերութիւններ կը նշմարեն, բանաստեղծական դարձուածքներով և իրաւաբանական հիմունքներով եղծանել կը կարծեն Կեդր. Վարչութեան որոշումը և խնդիրը սովրցնել կ'ուզեն անոր, կաշառքի և կաշառուելու անտեղի և աղտոտ լուրեր կը տարածեն ու ակնարկութիւններ կ'ընեն այլ և այլ պատուաւոր և անբիծ անձերու անուան շուրջ և այսպէսով արատաւորելով, խաբելով, խաբուելով արդարութեան և հանրութեան շահուց ինքնակոչ պաշտպաններ կ'ուզեն ըլլալ։

Եթէ անկեղծութիւնը հրապարակագրութենէ պիտի վտարուի և Կեդր. Վարչութեան անդամներուն ուղղամտութիւնը ու կարողութիւնը կասկածի պիտի ենթարկուի, այնպիսի անձերու, որոնք հանրութեան վստահութիւնը վայելելով իրենց այդ պատուակալ պաշտօնին կոչուած են, և ձրիաբար իրենց սուղ ժամանակը կը զոհեն եկեղեցւոյ և հանրութեան շահերուն, պէ՞տք է միթէ մամուլը զանոնք վարկաբեկ ընելով վարձատրէ։ Այն ատեն ո՞վ կ'արգիլէ փոխադարձաբար մեղադրելու որ թերթերն ալ, Եօանէսքուի կտակի մասին գրող իրաւաբաններն ալ շահամոլական դիտումներով այս խնդիրը կը պղտորեն։ Բայց ինչո՞ւ տարապարտուց մեղադրել Կեդր. Վարչութիւնն այսպիսի կուրութիւն կամ անկարողութիւն վերագրելով անոր։ Թերթերուն մէջ Եօանէսքուի կտակի խնդրին այսքան ծեծուելէն ետքը, Ազգ. Կեդր. Վարչութեան անդամները խուլ պիտի ըլլային եթէ դարձեալ իրենց որոշման վրայ պնդէին։ Սակայն Կեդր. Վարչութիւնը կը պնդէ և կը յամառի իր որոշման վրայ։ Նոյն իսկ այս պարագան քիչ մը զգոյշ պէտք է դարձնէր քննամոլ յօդուածագիրները, քանի որ իրենց ըսածները ընդհանուր տեսակէտներով միայն իրաւացի են և Կեդր. Վարչութեան անդամները Եօանէսքուի կտակի մասին շատ աւելի բան գիտեն քան մինչեւ այժմ անպաշտօն կերպով թերթերու մէջ խօսողները։ Մենք համոզուած ենք որ այն պատուաւոր իրաւաբանները, որոնք այսօր այլ և այլ նկատումներով կը դատապարտեն Կեդր. Վարչութեան ընթացքը՝ բարեխղճութեամբ չէ որ կը գործեն, քանի որ առանց կտակին վերաբերեալ պաշտօնական թուղթերը տեսնելու և ուսումնասիրելու, առանց կտակեալ գոյքերու մասին իրական գաղափար մը ունենալու, միայն ընդհանուր տեսակէտներով կը խօսին և անոնցմէ մէկը, «Գրիչ մը», նոյն իսկ չի խղճահարիր Եօանէսքուի մարմինը մինչեւ այժմ «անթաղ» հռչակել, մինչդեռ հանգուցեալ բարերարին երկրաւոր նշխարները վախճանելէն քանի մը շաբաթ ետքը, ուրեմն մօտաւորապէս 9—10 ամիս առաջ, Բարիզի ամէնէն սուղնոց և ազնուականներու յատուկ գերեզմանոցին մէջ կը հանգչի։

Կրքով բոցավառելու և կամ ձրի ժողովրդականութիւն շահելու պէտք չենք տեսներ։ Ճշմարտութիւնը և իրողութիւնն ալ պէտք է ըսել սակայն։ Ամէն վարչութեան մէջ կը պատահին այնպիսի խնդիրներ, որոնց մասին գործողութեան կամ բանակցութեանց աւարտումէն առաջ կը մերժուի որ և է բացատրութիւն կամ մանրամասնութիւն, — անշուշտ այն պատճառով որ գործի յաջողութեան տեսակէտով վնասակար կը համարուի որ և է մանրամասնութեան կամ բացատրութեան հրապարակումը։ Այսպիսի պարագաներու մէջ սովորութիւն չէ Վարչութիւնը դատապարտել։

Ո՛չ միայն թերթեր, այլ նոյն իսկ պաշտօնական անձինք համբերատարութեամբ կը սպասեն մինչեւ բանակցութեանց և կամ գործողութեան աւարտիլը, և անկէ ետքը տրուած մեկնութիւնները կամ բացատրութիւնները կը քննադատեն և ո՛չ թէ մերիններուն պէս դատապարտող կ'ըլլան իրենց համար վաւերագրօրէն և մօտէն անծանօթ խնդրի մը համար։

Ազգ. Կեդր. Վարչութիւնը մինչեւ այժմ զովելի պաղարիւնութեամբ և գիտակցութեամբ կարեւորութիւն չընծայեց եղած քննադատութեանց, և որբերու եղած նպաստը պաշտպանելու իր ուղղամիտ և արդար ջանքերուն մէջ նոյն իսկ նախատուեցաւ, բայց որ և է բացատրութիւն տալով սխալ քայլ մը չըրաւ և հակառակորդներուն ձեռքը կարեւոր փաստեր չտուաւ։ Ազգ. Կեդր. Վարչութեան անդամները թէ՛ անհատապէս և թէ՛ հաւաքաբար շատ աւելի մեծ արժէք ունին քան հայհոյագիր քննադատողները, որոնց միայն համբերութիւն կրնանք մաղթել առ այժմ և այն ալ որբերու նիւթական արդար իրաւունքին չվնասելու համար։

Երբ Ազգ. Կեդր. Վարչութիւնը բացարձակապէս կը յայտարարէ թէ առ այժմ որ և է բացատրութիւն չի կրնար տալ, չարամտութեան և հանրային կարծիքի շահագործում չէ՞ ըլլալ և դատապարտել զայն իր յօգուտ գործի յաջողութեան պահած լռութեան համար, փոխանակ անոր հեռատեսութիւնը գովելու։ Գիտակցաբար զեղծում գործողը Կեդր. Վարչութիւնը չէ՛ ուրեմն։

Մենք ալ դժբախտաբար և գիտակցաբար առ այժմ չենք կրնար բոլոր դժուարութիւնները առաջ բերել, որոնք ստիպեցին Կեդր. Վարչութիւնը Եօանէսքուի կտակած հարստութեան ¼ը իբր «կամաւոր տուչութիւն» հանգուցեալին ժառանգորդներուն յատկացնելու, բայց առանց Ազգ. Կեդր. Վարչութեան դէմ դժուարութիւն յարուցանելու, հետեւեալ պարագաները ու դժուարութիւնները կը ներկայացնենք ընթերցող հանրութեան, որուն մէկ մասը լրագրական քննադատութեանց շնորհիւ կրնայ գայթակղած ըլլալ։

Հանգուցեալ բարերար Եօանէսքուի ազգին կտակած հարստութիւնը բաղկացած է 150,000 ֆր. արժէքով ֆրանսական արժեթուղթերէ, որոնց արժէքը ֆրանսական ռանդի անկման և բարձրացման համաձայն կը փոխուի և 60,000 ռուբլի գումարէ մը, որ երկրորդ իբօթէքի վրայ փոխ տրուած է։ Այս հողերուն և գետիններուն առաջին իբօթէքները կը պատկանին Բէքսանէսի պանքային որ այդ հողերը վաճառել տալով կ'ուզէր իր դրամները գանձել և մնացեալ աննշան գումարը միայն թողուլ Բ. իբօթէքներուն։ Ս. Պատրիարքի դիմումներուն շնորհիւ կարելի եղաւ առ այժմ Բէքսանէսի պանքան ետ կասեցնել իր այս մտադրութենէն։ Յայտնի չէ նաև թէ Պաքուի քաղաքի մէջ եղած խոշոր փոխատուութիւններէն ո՞րքան գումար պիտի ստացուի։ Պատրիարքարանի Վարչութիւնը զովելի արթնութեամբ կը հետեւի գործին ընթացքին և թոյլ չի տար որ կտակեալ հարստութիւնը ստոր անոր կորսուի անցնի։

Ցաւալի է սակայն որ հայ անհատներ, որոնք հանգուցեալ բարերարի վերջին օրերուն անոր շուրջը գտնուած են և մօտէն տեղեակ են թէ ինչպէ՛ս կատարուած է հանգուցեալին դրամներուն, պաշտօնաթուղթերուն և այլ վաւերաթուղթերուն գողութիւնը, թէ ո՞րպիսի պարագաներու մէջ պատահած է Եօանէսքուի մահը, այժմ հանգուցեալի քրոջմէն աւելի վիճելի կը դարձնեն Պատրիարքարանի ժառանգութեան իրաւունքը։ Այսպիսի անձերէն է Բարիզի մէջ ծանօթ Պ. Կ. Պ. որ այժմ հանգուցեալի գրաւոր (՞) և բերանացի (՞) խոստման վրայ կրթնելով 150,000 ֆր. կը պահանջէ Եօանէսքուի Բառարանի հրատարակութեան համար։ Պ. Կ. Պ. իր օտարազգի կինը Կ. Պոլիս ղրկելով հանգուցեալի պարագաներուն առաջարկներ է բնաջինջ ընել ազգին անուան եղած և որբերու համար սահմանուած կտակը, յայտարարելով թէ ինք հանգուցեալի քրոջ հետ միանալով կրնայ կտակին անվաւերականութիւնը հաստատել ևն.։ Այս քայլը ըրեր է Պ. Կ. Պ.՝ Պատրիարքարանէն յոյսը կտրելէն ետքը։ Ահա այսպիսի մարդ մը որ որբերուն իրաւունքը կ'ուզէ խլել յօգուտ իր անձին, առանց ազգականութեան որ և է կապ ունենալու Եօանէսքուի հետ, միայն հանգուցեալին վերջին օրերուն մէջ անոր շուրջը գտնուելուն պատճառաւ, վերջերս նամակ մը գրելով Տնտեսական Խորհուրդին, իր ջերմ համակրութիւնը յայտներ է անոր՝ Եօանէսքուի կտակին նկատմամբ բռնած ընթացքին համար, վստահ ըլլալով որ քանի մը «բաժանորդներուն» ալ պաշտպանութիւնը պիտի վայելէ։ Պ. Կ. Պ. իր պահանջը ձեռք բերելու համար իրաւաբան մըն ալ վարձած է, կ'ըսուի։

Բարիզաբնակ քաղաքացիին ընթացքին կը հետեւի նաև Քիշնեւցի ազգային մը՝ Պ. Պօղոս Փափազեան որ նոյնքան խոշոր գումար մը կը պահանջէ նման պատճառաբանութիւններով։ Այս fantism ալ հանգուցեալ բարերարին քրոջը նամակներ կ'ուղղէ և իր օժանդակութիւնը կ'առաջարկէ անոր, Եօանէսքուի կողմէ ազգին անուան եղած կտակը ոչնչացնելու համար իր հետ միանալու, այն պայմանով որ իրենց բաժիններն ալ ապահովուին։

Այս և նման շարք մը աւելի կարեւոր դժուարութիւններ և ծախքեր նկատի առնելով, Ազգ. Կեդր. Վարչութիւնը յարմար դատած է Եօանէսքուի քրոջ «կամաւոր տուչութեամբ» հանգուցեալ բարերարին կտակած գումարին ¼ը տալ, բոլոր դատական ծախքերն հանելէն ետքը, այն պայմանով որ ան բոլորովին հրաժարի ապագային մէջ ժառանգական որ եւ է խնդիր յարուցանելէ։ Այս պայմանագրութիւնը դեռ ստորագրուած չէ։ Տիկին Աննա Եօանէսքու դեռ դժուարութիւն կը յարուցանէ ընդունելու ¼ մասը, յուսալով որ տարբեր ընթացք մը գուցէ աւելի շահաւոր ըլլայ իրեն համար։ Անշուշտ Տիկինը կը սխալի։ Ազգ. Կեդր. Վարչութիւնը շատ արդար ընթացք մը ցոյց տուած է անոր հանդէպ և գործին բոլոր պարագաները նկատի առնելով այս եզրակացութեան եկած է։ Թո՛ղ Տիկինը երբեք չյուսայ որ ազգին եղած կտակին հակառակորդներուն հետ միանալով որ և է օգուտ մը կրնայ ունենալ։ Բաց ի դատական գործերը տարիներ ձգձգելէն, տարբեր արդիւնք մը չպիտի կրնայ ձեռք բերել։ Ս. Պատրիարք Հայրը պէտք եղած միջոցները ձեռք առած է արդէն Ռուսիոյ և Բարիզի մէջ հանգուցեալին կտակած հարստութիւնները ապահովելու համար, մինչեւ դատական գործողութեանց աւարտիլը։ Ս. Պատրիարքը Ռուսիոյ մէջ իրեն ներկայացուցիչ կարգած է Յովհաննէս Ժամհարեանը որ կտակային գործերուն հետապնդումը յանձնած է Կոլէնով անունով յայտնի ռուս իրաւաբանին, իսկ Բարիզի մէջ Աթանիկ էֆ. Էգնաեանը, զոր ռուսական Քոնսիւլը առաջ չէ ուզած իբր ներկայացուցիչ ճանչնալ։ Ազգ. Պատրիարքարանը դեռ առանց փարա մը ընդունելու Եօանէսքուի կտակէն, բաւական խոշոր ծախքի տակ ընկած է։ Եօանէսքուի թաղման համար միայն 2500 ֆրանք վճարած է, իսկ Ռուսիոյ և Բարիզի մէջ գործերու հետապնդման համար աւելի խոշոր գումարներ։

Այս և նման բազմապիսի դժուարութեանց հետ պայքարելու կոչուած է Ազգ. Կեդր. Վարչութիւնը, որուն ընթացքը կարգ մը անպատասխանատու անձինք խծբծելու ջանքեր ըրին և կ'ընեն։ Արդար և իրաւացի է այս առթիւ Խառն Ժողովի չորեքշաբթի օրուան նիստին մէջ լրագրապետներուն ուղղուած հետեւեալ ազդարարութիւնը.

> «Խառն Ժողովը նկատելով որ ժամանակէ մը ի վեր ազգ. լրագրաց մէջ զանազան խնդրոց նկատմամբ, որոնք պաշտօնական մարմնոց կողմէ որոշուած են, մեղադրականներ և քննադատականներ կը հրատարակուին առանց խնդրոց խոկութեան եւ պարագայից գիտակցութեան, եւ նկատելով որ այդ կարգի հրատարակութիւնք բնութիւն ունին գայթակղութիւն սփռելու եւ Ազգ. Վարչութեան ուղղամտութիւնը կասկածելի երեւցնելու, ժողովը որոշեց յանձնել այս պարագան լրագրապետաց ուշադրութեան, այդպիսի հրատարակութիւններէ զգուշանալու համար»։

Կը յուսանք թէ ինչպէս այս՝ նոյնպէս և նման խնդիրներու մէջ մեր պաշտօնակիցները գոնէ այսուհետեւ քիչ մը աւելի զգուշաւոր ընթացքի մը կը հետեւին և իրենց մօտէն ծանօթ չեղած խնդիր մը բուռն քննադատութեան և անտեղի յարձակումներու առարկայ չեն ըներ։

ԴՐԱՍԷՐ

ՕՐՈՒԱՆ ՆՇՄԱՐՆԵՐ

ԼՐԱԳՐԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԷՆ. — ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ ԵՒ ԻՐ ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ. — ՀԻՆ ԳՐԱԳԷՏ ՄԸ ՈՒ ԱՆՀԵՏԱՑԱԾ ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԷՏ ՄԸ. — ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ։

Սպասելով Արշալոյս օրաթերթին հրատարակմանը՝ Իզմիրէն, երկու թերթերու վերերեւման հանդիսատես եղանք այս տեղ, Սուրհանդակ օրաթերթը ու Փունջ շաբաթաթերթը. առաջինը կը պահէ իր նախկին ձեւն ու տարազը, թէեւ «գոյնը» կամ ուղղութիւնը դեռ յայտնի չեն կրնար ըլլալ՝ հրատարակուած մէկ քանի թիւերէն։ Նորութիւնը հո՛ն է, այդ օրաթերթին համար, որ անոր խմբագրութեան գլուխը վարդապետ մը կը գտնուի, — առանց Սուրհանդակը կրօնաթերթ ըլլալու. ընդհակառակը, որչափ որ հնար է դատել արտաքին երեւոյթներէն, ոչ-կրօնային նիւթեր մշակելու աւելի՛ ձգտում ցոյց կու տայ Տաճատ վրդ. որ «Վեղար ու գրիչ» անդրանիկ յօդուածին մէջ իր profession de foi-ն ըրած էր արդէն ու մասամբ ալ իր հրապարակագրի ինքնակենսագրութիւնը։ Արմաշի Յոյս կրօնաթերթին խմբագրութեան իր նուիրած աշխատակցութիւնը բաւական հեռաւոր թուական մը կը վերաբերի և աղօտ գաղափար մը միայն ունինք անոր վրայ, մանաւանդ որ շատ ալ չենք հետաքրքրուած՝ կրօնային յօդուածներ միայն գրած ըլլալուն. բայց, օրաթերթ Մասիսին, աւելի քառորդ դար առաջ, կանոնաւոր աշխատակից մըն էր՝ գրելով շարունակ օրուան խնդիրներու վրայ, մինչեւ այն օրը ուր վաղեմի լրագիրը վերածուեցաւ գրական շաբաթաթերթի ու անոր ծերունի արտօնատէրը քաշուեցաւ հրապարակէն։ Անկէ ի վեր, Տաճատ վարդապետ մեկուսացած, մոռցուած դէմք մը դարձեր էր թէ՛ եկեղեցականութեան և թէ՛ մամուլին համար, — բացառութիւն ըլլալով կրօնական Ժողովին հետ վերջին անգամ իր ունեցած փոքրիկ միջադէպը որ նշանակութենէ զուրկ մնաց ու մոռցուեցաւ բարեբախտաբար։ Արդէն, իրեն ընթացքին բնական բերումով և մեր հանրային բարքերու բարեփոխութեան հետեւանքով, կրօնական Ժողովը հին օրերու խստակրօնութեամբ չի դատեր իրեն ներկայացուած հարցերը։ Եւ խելացիութիւնը, ինչպէս աշխարհականին՝ այնպէս ալ կրօնականին համար գործնական ըլլալ ու ժամանակի ոգիին համաձայն ընթանալն է։ Այս այսպէս ըլլալով, Սուրհանդակի վեղարաւոր խմբագրապետը՝ իր քղանցքներուն փոշին թօթափած ու առանց մէկուն հետ խնդիր մը, վէճ մը ունենալու, կը ներկայանայ իբր չէզոք անձ որ յուսանք թէ պիտի ընդգրկէ լրագրութիւնը՝ լրագրութեան սիրոյն միայն։

Վերանորոգուած երկրորդ թերթն է Փունջը, որ ո՛ և է հետք չի կրեր՝ գէթ իր տպագրական ձեւին ու կազմակերպութեանը մէջ՝ իր հանգուցեալ հիմնադրին «Փնջիկ»էն։ Եւ եթէ Ալաճաճեան էֆ.ի որդին՝ «Սիմոնիկ»ը կը պահէ տակաւին, իր գծելակերպին մէջ, հօրենական բարի աւանդութիւնները ու հին սկզբունքները, ժամանակն ու փորձառութիւնը և ընթերցող հասարակութեան ճաշակին բարեփոխումն ու մտաւորական յառաջդիմութեան պէտքերը, կը յուսանք թէ զանոնք ալ պիտի բարեփոխեն հետզհետէ ու աւելի՛ moderne ձեւ մը տան անոնց, ինչպէս տրուեցաւ թերթին ամբողջութեանը։ Այսօրուան Փունջը, իր 16 էջերով ու կապոյտ կողքով, հիմնապէս կը տարբերի արդարեւ այն շաբաթաթերթէն որուն վերջին խմբագրականը հազիւ ստորագրած՝ հոգին աւանդեց մեր վաղեմի բարեկամն ու երէց պաշտօնակիցը։ Արդէն իսկ քանի մը թարմ գրիչներ երեւցան նոր Փունջին մէջ, մասնաւորապէս Տիկին Զապէլ Եսայեան որ Բարիզի Halleերը պատկերացնող իր նկարագրող մէկ յօդուածովը օժտած էր շաբաթաթերթին 2րդ թիւը։ Մանկամարդ գրագիտուհիի մը, — և իրապաշտ դպրոցին պատկանող գրագիտուհիի մը, — ձեռագիրը մտածել պիտի տար Փունջին ծերունի հիմնադրին, եթէ գայթակղեցնել չի տար իսկ զայն, գրական տեսակէտով։ Ուրիշ քանի մը կարող գրիչներ ալ նուիրեցին իրենց մասնակցութիւնը և կը փափագինք որ տեւական ըլլայ այս համակրանքը։ Վերջապէս, անկարելի է ծածկել, որ Փունջը, իր վերջին շրջանին մէջ նիւթական շա՛տ անկեալ վիճակ մը ունէր և այս անգամ անոր վերերեւումը քաջալերելը որքան գրասիրական նոյնքան ալ մարդասիրական գործ մը եղած պիտի ըլլայ հանգուցեալ հրապարակագրին ընտանիքին ու զաւկներուն համար։

*** Երուսաղէմի պատուիրակներուն ժամանումը, հանդիսաւոր ընդունելութիւնը և իրենց պաշտօնին ձեռնարկելը ծանուցուեցան, յաջորդաբար, թէ՛ Պատրիարքարան հասած հեռագրերով ու տեղեկագիրներով և թէ՛ ազգ. թերթերուն ուղղուած թղթակցութիւններով. հիմակ է որ կը սկսի, պատուիրակութեան համար, աշխատութեան է՛ն դժուարին գործը. հաշուական քննութիւն, վանական ներքին գործերու կազմակերպութիւն ևն., որոնց մասին օրը օրին և կանխահաս կերպով լուրեր հաղորդելու պէտք չպիտի զգացուի հաւանաբար։ Տեսակ մը դադարի ժամանակամիջոց, ուրեմն, որու առթիւ կը յիշեմ՝ համանման ընդունելութիւններ ու հանդէսներ, և աւելի փառաւոր տեսակէն, երբ 18-19 տարի առաջ Երուսաղէմ կը ժամանէր նորընտիր Պատրիարքը՝ Տ. Յարութիւն Սրբազան։ Այն ատեն ալ, հանգուցեալ Եսայի Պատրիարքէն ժառանգ մնացած՝ հաշուական, մատակարարական ու վարչական կարգ մը առկախ գործեր ու խնդիրներ կային, որոնք մեղմիւ կարգադրուեցան. ու Տ. Յարութիւն Պատրիարք, շրջապատուած իր խորհրդական միաբաններէն ու պաշտօնի կոչուած հոգեւորականներու թարմ ուժերէն, ձեռք առաւ Վանքին ու միաբանութեան ղեկը՝ իր տարիքէն ու յոգնածութենէն չսպառուած կորովով մը, — վասն զի 1890ին ալ «Ծերունազարդ Պատրիարքը» կը կոչէինք զինքը. այսօր, երկար տարիներու բեռ մըն ալ բարդուած իր ալեւոր հասակին վրայ, զինքը մօտէն ու այդ թուականին վանքին մէջ ճանչցողներուն համար մասնաւորապէս հաճելի է լսել որ իր մտաւորական ու ֆիզիքական ոյժերէն մեծ բան մը չէ պակսած, և կը նախագահէ միաբանական ժողովներուն ու եկեղեցական արարողութիւններուն։ Եւ սակայն հեռուէն, շատ տկար գաղափար մը կարելի է կազմել իր մասին, լրագրական պատմուածքներով. հարկ է իր հետ հաղորդակցութեան մէջ գտնուած ըլլալ, մանաւանդ անպաշտօն կերպով, լսած ըլլալու համար իր սրամիտ խօսքերը, յանդիմանական շեշտով իր ըրած կատակները, իր փափկանկատութիւնները՝ իբրեւ ալեւոր Նահապետ մը որ հիւրեր կ'ընդունի իր օրհնուած երդիքին տակ։ Չեմ զարմանար բնաւ որ Մանկունի Սրբազան, Երուսաղէմ հասնելուն առաջին օրերուն մէջ, քանիցս զգածուեր ու արտասուեր է. վարչական ու հաշուական խնդիրներէն դուրս, ու անոնցմէ վեր, այդ մեծ ուխտատեղին նուիրականութիւնը կայ որ հոգեկան միսթիք մթնոլորտի մը մէջ կը պարուրէ այցելուն և ուխտաւորը. պահ մը մոռցնել կուտայ աշխարհիկ իրերը, գործի կեանքը։ Ուխտավայրեր կան, ձորամէջներու խորը, կամ լեռներու կատարը, կամ նկուղներու մէջ, որոնք իրենց դարաւոր կրօնային աւանդութիւններն ունին և կը յիշեցնեն Աստուածաշունչի այս կամ այն գլուխը, Աւետարանէն այս կամ այն էջը. հոս՝ Գեթսեմանիի պարտէզն է, հոն՝ Ղազարոսի յարութեան գիւղը, անդին Յովսափաթի հովիտը, հանդիպակաց կողմը Գողգոթայի լեռը։ Այս սրբավայրերը իրենց յատուկ խորհրդաւորութիւնն ու նշանակութիւնն ունին ու կը տպաւորեն ուխտաւորը, — վասն զի ամէն այցելու, նոյն իսկ եթէ Պատրիարքարանէն պաշտօնով մը ղրկուած ըլլայ, ինչպէս Կրօն. Ժողովի նախորդ ատենապետ Սրբազանը ու Պատրիարքարանի Ա. գործակատարը —, նախեւառաջ «ուխտաւոր» են Սիօնի բարձունքին վրայ։ Ու քանի մը շաբաթ պէտք է, որ այս ուխտաւորական տպաւորութեանց ազդած հոգեկան արբշիռ վիճակը անցնի, թեթեւնայ, ու այցելուն վերստին գտնէ ինքզինքը իր տարերքին մէջ։ Այդ շրջանը հասած ըլլալու է այլեւս Մանկունի Սրբազանին և իր աշխարհական պաշտօնակցին համար որոնք, գրասեղանին առջեւ անցած, լրջօրէն ձեռնարկած են իրենց յանձնուած դրական աշխատութեան որու արդիւնքին կը սպասուի անհամբեր։

*** Նախորդ շաբթուան «Նշմարներ»ու վերջին մասին առթիւ, — «Տօմավաճառ»ի մը մահուան հետեւանքով քրքրուած գեղարուեստական յիշատակներ, — դիտողութիւն մը կ'ընդունիմ զոր հաճութեամբ կը նօթագրեմ հոս, սովորութիւն չունենալով, կարգ մը հրապարակագիրներու պէս, դիտողականները հիւրընկալելու, եթէ երբեք պատահին։ Պոլիս, Հաւեթօլ խանին առջեւ, մայթին վրայ, իրիկուան եռուզեռ բազմութեան մէջ կը հանդիպիմ հին ու ծանօթ դէմքի մը, — Մ. Ն. էֆ., — շատո՛նց քաշուած գրական հրապարակէն ուր կ'երեւէր ատենօք, երեսուն-երեսունհինգ տարի առաջ իբր amateur աշխատակցելով օրաթերթ Մասիսին, գրական ու բանաստեղծական գեղեցիկ յօդուածներով. բայց միշտ ընթերցող մը մնացած է, կ'երեւի, օրուան գրականութեան ու լրագրութեան և ուշադիր հետեւող մը հին և նոր գրուածքներու։

Խօսուն դէմք մը, աշխատութենէ քիչ մը յոգնած երեւոյթով, սպիտակցած պեխեր՝ բայց միշտ երիտասարդ, իր բարձր ու սէգ հասակովը, և երազուն աչքեր, — type մը մեր հինաւուրց գրագէտներէն անոնց որոնք աշխարհիկ դէմքեր էին միանգամայն, ազնուապետական հովով մը։

—Մխիթարեան Պէշեանի մահուան առթիւ գրածդ կարդացի, կ'ըսէ. բայց ինչո՞ւ մոռցեր էիր, այդ անհետացած ընտանիքին վրայ խօսելու առթիւ, յիշել նաեւ «Տօմավաճառին» հօրեղբայրը, Սիմոն աղան։

—Իրաւունք ունիք, հիմա կը մտաբերեմ։

—Ատենօք, ես ինքս գրած եմ անոր վրայ, մահուանը առթիւ, Մասիսին մէջ։ Շա՛տ հին բան մըն է...

—Երեսուն տարուան մը։

—Աւելի՛, աւելի՛. ու հիմա դժուար է գտնել Մասիսի այդ հաւաքածոները։

Ու կը բաժնուինք իրարմէ. և կը յիշեմ խօսակցիս երբեմնի գրական գործունէութիւնը որմէ հրաժարած է բոլորովին։ Անգամ մը միայն, 1900ին, երբ Մասիս շաբաթաթերթը հրատարակելու ձեռնարկած էի, մեր հին գրողներուն վրայ տեսութիւն մը ղրկած էր զոր չհրատարակելու սխալանքը ունեցայ, մտածելով որ գուցէ թեթեւ froissement մը զգայ՝ այդ թուականին տակաւին գրականութիւն ընող աշխատակցուհի մը որ Մասիսին գտած յաջողութիւնը տեսնելով՝ կնոջական հնարամտութեամբ շուտով պատրուակ մը գտաւ՝ խմբագրութեան հետ գժտուելու և իր հետ հեռացնելու բանաստեղծ աշխատակից մըն ալ, — ինչ որ շատ զգալի չեղաւ և ոչ ալ արգելք՝ թերթին գրական նորանոր յաջողութիւններուն, չորս-հինգ տարի շարունակ, մինչ Տիկին Զապէլ Եսայեան իր նրբարուեստ ու զգայուն գրագիտուհիի թարմ գրչին օժանդակութիւնը կուգար նուիրել Մասիսին և ուրիշ թերթերու, կնոջական ճիւղը արժանաւորապէս գրաւելով, ինչպէս մինչեւ հիմա։

Յարգելի խօսակցիս նշանակած թերին լրացնելու համար, կ'ուզեմ երկու տող նուիրել Պէշեան Սիմոն աղային ալ յիշատակին, որ արուեստագէտ մըն էր՝ բառին կրկնակ իմաստով. նկարիչ և նուագածու։ Ամուրի էր ու մենակեաց մը գրեթէ. տանը գետնայարկը, պարտէզի վրայ նայող սենեակի մը մէջ փակուած կ'անցնէր իր կեանքը, կապար-գրչով կամ իւղաներկ պատկերներ գծելով, մասնաւորապէս դէմք՝ որ իր մասնագիտութիւնն էր և արեւելեան ձայնանիշեր յօրինելով ջութակի ու քանոնի համար զորս սքանչելապէս կը նուագէր։ Աւելի յաջող էր նուագածութեան քան նկարչութեան ճիւղին մէջ, թէեւ մեր աղայական դիւրավառ երեւակայութիւնը կը յափշտակուէր, երբ երկչոտ քայլերով խուցը մտնելով՝ կը դիտէինք պատերէն կախած նկարները, առանց շրջանակի, վասն զի իբր ճշմարիտ արթիստ՝ նիւթական շատ համեստ կացութիւն մը ունէր։ Սակաւախօս էր Սիմոն աղան, միջակ հասակով, դեղին ու մելամաղձոտ դէմքով որ խոժոռ կ'ըլլար ընդհանրապէս, ու յամառ աշխատող մը. իր ընկերականութենէ խորշող ու մենասէր կեանքին համար, ընտանեկան շրջանակներու մէջ զինքը «Տէօէ» կը կոչէին։ «Տէօէ»ն նկարները նկարներուն վրայ կ'աւելցնէր ու կը նուիրէր բարեկամներուն. վաճառման վրայ գաղափար չունէր ու առեւտուրէ կը խորշէր։ Այսպէս նաեւ նուագածութեան մասին. կեանքին մէջ ո՛չ սրճարան մը ոտք կոխած էր ո՛չ ալ թատրոն. բայց արեւելեան երաժշտութեան նշանաւոր վարպետ մըն էր. քանի մը ծանօթ տուներու մէջ դաս կուտար միայն, մինչ իր յօրինած եղանակները կը տարածուէին, կը հաւնուէին ու կը նուագուէին մայրաքաղաքին ամէն կողմը։ Իրեն նման երկու նշանաւոր աշակերտ հասուցած է, Ալիքսան էֆ. Ալիքսանեան և Էմանէի Թադէոս էֆ. որոնցմէ առաջինը մեծ յարգ ունի այսօր իբրեւ ուսուցիչ ու երկրորդը՝ իբր նուագող։ Առանց չափազանցութեան։ կրնամ ըսել թէ այս երկու արուեստագէտները կատարեալ վարպետներ են արեւելեան նօթագրութեան ու ջութակահարութեան ճիւղին մէջ. և սակայն, այսքան տարուան խմբագրական կեանքիս մէջ, օր մը բնա՛ւ չեմ կարդացած տող մը բան անոնց վրայ, ու ես ինքս ալ առաջին անգամ ըլլալով առիթը կը գտնեմ անոնցմէն յիշելու անցողաբար։ Մինչդեռ, հանդիպող ջութակահարը կամ դաշնակահարը որ ինքզինքը «առդիստ» կը հռչակէ, Լիստի չեմ գիտեր քանի՛երորդ ռաբսօտին զարկած կամ եւրոպական գոնցէրի մը նուագախումբին մասնակցած ըլլալուն համար, տարիներով կը դրուատուի ու կը փառաբանուի մեր դիւրամատոյց թերթերուն մէջ։ Խեղճ Սիմոն աղա Պէռեանն ալ, որ թերեւս կեանքին մէջ Բերա իսկ գացած չէր, և հետեւաբար իբր «առդիստ» չէր հռչակուեր, արեւելեան նօթագրութեան ու նուագածութեան մէջ հեղինակ մը ու վարպետ մը ըլլալուն հակառակ, անծանօթ կեանք մը ու աննշան մահ մը ունեցաւ Օրթագիւղի անկիւնը։ Մխիթարեան է, որ Մ. Ն. էֆ.ն որ իր դիտողութեամբը առիթ ընծայեց ինծ քանի մը տող գրելու անոր վրայ, յօդուած մը նուիրեր է եղեր առենօք անոր յիշատակին։

Գամեր

ԳԱՒԱԶԱՆԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Ինչպէս ամէն բան, այնպէս ալ շրջագայութեան առեն մեր գործածած գաւազանը կամ ցպիկը իր պատմութիւնը ունի։ Հին ժամանակներու վայելչասէր անձ մը պերճանքի այդ առարկան ծախու առնելու համար զարդեղէններ ծախող խանութ մը չի դիմեր եղեր. մանաւանդ թէ ատոր գինն ալ առասպելական թանկութիւն մը ունենալով, ամէն մահկանացուներու տրուած չէ եղեր գործածել զայն շրջագայութեան կամ այցելութեան առեն։ Վերջերս ձեռքս ինկած գրքի մը մէջ այս մասին բաւական հետաքրքրական տեղեկութիւններ գտայ։ Հեղինակը կը գրէ թէ հին ժամանակներու մէջ Եւրոպայի աւագորեար դասակարգին պատկանող ամէն անգամ իրեն յատուկ ձեւով գաւազան ունէր և իւրաքանչիւրը կը ջանար որ իր գաւազանը չնմանէր ուրիշին գաւազանին։ Այս պատճառաւ ոսկերիչ կամ քանդակագործի մը կը յանձնարարէր իր գաւազանին շինութիւնը, իր տուած ձեւին համեմատ։ Ազնուականի մը ձեռքին մէջ թանկագին գաւազան մը այն ներգործութիւնը յառաջ կը բերէր ժողովուրդին մէջ ինչ ազդեցութիւն որ յառաջ կը բերէ այժմ մարգարտէ թանկագին մանեակ մը գեղեցիկ կնոջ մը վիզին շուրջը։ Օր մը մարէշալ տը Րիշլիէօ Վերսայլի արքունիքը գացած էր շլացուցիչ կերպով գեղեցիկ, թանկագին ու ականազարդ գաւազանով մը, «գաւազան մը որ ուրիշ բոլոր գաւազաններուն վրայ սաուեր կ'առնէր»։ Պատմութիւնը կը գրէ թէ Տիկնայք փափկասունք սքանչացան այդ գաւազանին վրայ. այրերը նախանձէ գունատեցան և գաւազանը ամբողջ արքունիքին մէջ օրուան խօսակցութեան գլխաւոր նիւթը եղաւ։

ԺԸ. դարուն մէջ ընդհանուր հարկահաւաքներ կամ վարձակալներ կային որ իրենց գաւազանին պերճութեամբը կը զանազանուէին։ Օրինակի համար. Սամուէլ Պէռնար անուն համբաւաւոր հարկահաւաքին գաւազանը յայտ նրբարուեստ աշխատութեան մը արդիւնք էր և 80,000 ֆր. արժած է իրեն. բայց ասիկա աննշան բան մըն էր համեմատաբար այն գաւազանին զոր Մեծն Կատարինէ նուիրած է Շուէտի Կիւստավ Գ. թագաւորին։ Այդ զարդացուպը 240,000 ֆրանք գնահատուած է (ա՛յն առեն)։ Բարձր դասու տիկիններն ալ սակայն անտարբեր չէին մնար այս թանկագին գաւազաններու պերճութեան հանդէպ, և չէին ներեր որ այս յաղթաբեր նորոյթը արանց մենաշնորհն ըլլար։ «Պարսատիկ»ին տիկինները, մանաւանդ, տիրացան նաեւ այդ նորոյթին. այսինքն գաւազանը իրենց արդուզարդին կատարելագործիչ մէկ մասը ըրին։ Օրիորդ Մոնբասիէ կարծ և «Պարսատիկ»ի գոյներու ժապաւէններով զարդուն գաւազան մը կը կրէր։

Այս նշանաւոր տիկիններուն օրինակին հետեւեցան այն արուեստագիտուհիները, զորս Գօրնէյլի և Ռասինի ողբերգութիւնները կը ներկայացնէին։ Փեդրա իր սիրոյն խռովքը, Գամիլ՝ իր անէծքը գաւազանը ի ձեռին կը չնչէին։ Օրիորդ Լա Բուշուա նոյնպէս, թատերաբեմին խորէն կը յառաջանայ և գաւազան ի ձեռին կ'արտասանէ իր սրտաչարժ տողերը։

Իբր քառասուն տարի առաջ, Ֆրանսայի բարձր դասու պատկանող մէկ քանի տիկիններ փորձեցին վերակենդանացնել «գաւազանի նորոյթը», բայց ապարդիւն մնաց իրենց այդ փորձը։ Դարուս սկիզբը, այսինքն հինգ տարի առաջ, Ռիւ տը լա Բէ փողոցին վաճառատուններէն մէկուն ցուցափեղկին մէջ տեսնուեցաւ ականակուռ և գեղարուեստ գաւազան մը, կնոջ շրջագայութեան յատուկ, որ հարուստ Բարիզուհիի մը յանձնարարութեամբ շինուած էր։ Բայց կնոջական այդպիսի գաւազանի մը տիրանալու փափաքին ուրիշ նմանող չգտնուեցաւ։ Անցեալները գերման գահաժառանգ իշխանուհւոյն համար ըսուեցաւ թէ շրջագայութեան առենի համար բարձրկէկ ու նուրբ գաւազանի մը նորոյթը հաստատել կը փորձէ։ Մեծն Լաւդովիկոսի արքունիքին մէջ գաւազան կրելը ճշմարիտ արուեստ մըն էր, զոր սորվիլ պէտք էր։ Անոր օրինակին հետեւելով, որ գրեթէ միշտ սքանչելի և զարդարուն գաւազան մը կը կրէր, ամէն «մեծ մարդ» կը փափաքէր գաւազան մը ունենալ, յատկապէս իրեն համար շինուած, ոսկեզօծուած, և շատ անգամ ալ ականակուռ։

Ինչպէս արուեստական ամէն առարկայ, գաւազանն ալ իր կատաղի հաւաքողներն ունեցած է։ Սաքսոնիոյ Ֆրիտրիխ Աւկուստ Բ.ի նախարար կոմս Պրիւլ երեք հարիւրէ աւելի գաւազաններու հաւաքածոյ մը ունէր. նոյնչափ շատ էր նաեւ Դալէյրան իշխանին հաւաքածոն։ Բայց երգահան Մէյէրպէրի հօր, Պերլինցի Հէնրի Պէռ սեղանաւորին ունեցած գաւազանի հաւաքածոն ամէնէն ճոխն ու թանկագինն էր։ Անիկա իր այդ հաւաքածոյին համար կորսնցուց ամբողջ հարստութիւնը, և իր հաւաքածոյին մէջէն ամէնէն աւելի թանկագին գաւազանը ձեռքը բռնած մեռաւ, գրեթէ խեղճ վիճակի մէջ։

Պատմական նշանաւոր գաւազաններէն մէկը Քրէմլինի (Մոսկուա) պալատին մէջ կը գտնուի։ Պատմական գաւազաններէն մէկն ալ Ֆրանքլինինն է. խնձորենիէ պատրաստուած գաւազան մը որուն վերի ծայրը գլխարկի ձեւով ոսկիէ գնդակ մը կար իբր զարդ։ Ֆրանքլին իր այդ գաւազանը կտակեց «իր բարեկամին, մարդկային ցեղի բարեկամին՝ զօրավար Ուաշինկթընի»։ Նաբոլէոնի մէկ գաւազանը, հնդիկ կրիայէ պատրաստուած, Լոնտոնի մէջ ծախուեցաւ 1,400 ֆրանքի։ Վոլթէրի գաւազանն ալ 500 ֆրանքի ծախուեցաւ Բարիզի մէջ։ Վոլթէրի, Ռուսոյի և Մեծն Ֆրետէրիքի գաւազաններուն նման մեծաքանակ գաւազաններ շինուած ու իբր «խկատիպ» ծախուած են։

«Այդ ամէն գաւազանները եթէ ի մի հաւաքուէին, փոքրիկ անտառ մը կրնային ձեւացնել։» — Պալզաք գաւազան մը ունէր զոր անծանօթ անձ մը ղրկած էր իրեն։ Մեծ, հսկայ կամ լաւ եւս յիշատակարան-գաւազան մըն էր, խոշոր բռնատեղով մը, որ շրջապատուած էր ոսկիէ օղակով մը, և որուն մէջ պահուած կար խարտեաշ մազերու խոպոպիք մը. դուրսի կողմն ալ գրուած էր «գուշակէ'»։ Պալզաք մինչեւ ցմահ չկրցաւ գուշակել թէ ո՛վ էր այդ խորհրդաւոր գաւազանին իրեն նուէր ղրկողը կամ անոր նպատակը։ Իսկ, ինչպէս գիտենք, գաւազանը ներկայիս մէջ պերճանքի առարկայ մըն է։ Բարիզ անցեալին պէս կեդրոնն է գաւազանագործութեան, ուր 1200 գործաւորներ ամբողջ տարին կ'աշխատին, հինգ միլիոն ֆրանք արժէքով գաւազան պատրաստելու համար։ Բայց հիմա որ ամէն առենէ աւելի աժան է գաւազանը, և ամէն քսակի դիւրամատչելի, ընդհակառակը, գաւազան կրելու արհեստն ալ կորսուած է գրեթէ։ Հին առենները Ֆրանսայի մէջ դաս կը տրուէր ատիկա, պարի և սրախաղութեան պէս։ Լըկուվէ, վերջիններէն մէկն էր որ գաւազանը կը կրէր կատարեալ պատշաճութեամբ և գիտակցութեամբ. ողջերուն մէջ յիշելի են Մասայի մարքիզը, Թուրինոյի կոմսը, Բոզօքի կոմսը և Վիեննայի ֆրանսական դեսպան Պ. Ֆիլիպ Կրոզիէ, որ գիտեն գաւազան կրելու ձեւը՝ կատարեալ վայելչութեամբ։

Ջուլուներու երկրին մէջ մեռնող Լուլու իշխանին պարի ուսուցիչը՝ Սէզարիւս ըսած է թէ մարդուս ի՛նչ ըլլալը կը գուշակուի անոր գաւազան բռնելու եղանակէն։ Այսպէս կ'ըսէ նաեւ Պ. լը Պարժի՝ Գոմէտ Ֆրանսէզի հանրածանօթ վայելչամիտ դերասանը։ Անիկա դերերու կատարման մասին գրած ընդարձակ աշխատասիրութեան մէջ մեծ կարեւորութիւն կուտայ գաւազան բռնելու եղանակին։ Կը գրէ թէ «գաւազանը հոգի մը ունի և զայն կրողը ատով կրնայ արտայայտել իր ամէն զգացումները։ Եթէ դերակատար արուեստագէտը գիտնայ այդ ճշմարիտ հոգին տալ անոր, գաւազանը կրնայ անձկութիւն, վիշտ, հեգնանք, մելամաղձութիւն, սպառնանք, ժպրհութիւն, խոր վիշտ և կիրք արտայայտել։» Անշուք բան մը համարուած գաւազանը ահա արտայայտութեան միջոց է եղեր։

ՄԵՆՆԱՑ

ԱՌՏՆԻՆ ՑՈՒՑԱՍԵՐ

Ոտք լուալը, այսինքն ոտքերը միշտ մաքուր պահելը առողջութեան պայման է։ Լաւ է որ մարդ վարժուի ամէն իրիկուն պաղ ջուրով լուալ ոտքերը։ Իսկ ոտքերը տաք ջուրի մէջ դնելը (լոգանքը) տարբեր բան է։ Տաք ջուրը դէպ ի ոտքերը կը քաշէ արիւնը. ուստի այս միջոցը կը գործածուի եթէ գլխու մէջ արեան համախռնութիւն, և հետեւաբար գլխու ցաւ, դժուարաշնչութիւն և ոտքի պաղութիւն զգացուի։ Ոտքերու պաղութեան առեն պէտք է (24 աստիճան Րէօմիւր) տաք ջուրի մէջ դնել ոտքերը։ (Բայց այս պէտք է ճաշէ առաջ տեղի ունենայ և ոչ թէ ետքը։) Լաւագոյն է այդ տաք ջուրին մէջ քիչ մը աղ, կամ մանանեխի փոշի դնել։ Ոտքերը շատ տաք զգացուած առեն ալ պաղ ջուրի մէջ դնել օգտակար է, բայց շատ կարճատեւ կերպով, և ջուրէն հանելէն ետքն ալ ուժով մը չորցնել ու շփել պէտք է զանոնք։ Սակաւարիւն և ջղացաւոտ անձինք տաք ջուրով ոտքի լոգանք ընելու մասին պէտք է որ կանխաւ բժշկին հաճութիւնն առնեն։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ

Թանի Թղթակիցը Լոնտոնէն հեռագրելով կը գրէ երկուշաբթի օրուան թուականով և «Մաքսապաշտութիւն ու մաքսային ազատ-փոխանակութիւն» խորագրով.

Ֆրանսայի քաղաքական անտեսագիտութեան Ընկերութիւնը այս միջոցիս հրաւիրուած է Լոնտոնի քաղաքական ու տնտեսագիտական Ակումբին կողմէ, որ Անգլիոյ ազգային ազատական կուսակցութեան Ակումբին մէկ ճիւղը կը կազմէ։ Այս իրիկուն տեղի ունենալիք հացկերոյթի մը միջոցին Պ. Իվ Կիյօ զեկոյց մը պիտի ընէ Ֆրանսայի մէջ մաքսային ազատ-փոխանակութեան կացութեանը վրայ։ Իր ճառը զոր ինծ հաղորդեց, երկու մասէ կը բաղկանայ. նախ կայ բուռն քննադատութիւն մը մաքսապաշտութեան մասին։ Պ. Իվ Կիյօ խիստ զօրաւոր կերպով կը հաստատէ թէ մաքսապաշտութիւնը ո՛րքան չափազանցութեան, ո՛րքան արտառոցութեան առաջնորդած է Ֆրանսան։ Ո՛չ միայն իրաց բնական արժէքը խանգարած է, այլ նաեւ մարդոց ողջմտութիւնը և ոգին. վարժեցուցած է Ֆրանսացիները սա գաղափարին թէ կառավարութիւնը պարտաւոր է ու կարող իրենց բոլոր բերքերը լաւ գինով մը ծախել տալու։ Ֆրանսայի հարաւային կողմը ծագած տնտեսական տագնապը ասոր ցաւալի մէկ օրինակը կուտայ. այդ տեղի բնակիչները պահանջեցին անմիջական դարման մը գտնել՝ իրենց արտադրութեանց վաճառումին անկման առաջքը առնելու համար։ Այդ ընթացքը չփացած տղու մը արարքին կը նմանի, որ անկարելին կը պահանջէ իր մօրմէն և գոհացուած չգտնուելուն համար կուլայ։ Բայց յանցանքը որո՞ւնն է, երբ տղուն երես տրուած է այդքան երկար առեն։ Երկրորդ մասին մէջ Պ. Իվ Կիյօ կ'ուզէ գիտնալ թէ միթէ հիմա կարելի չէ՞ առեւտրական այն տեսակ դաշնադրութիւն մը կնքել, որ, նոյն իսկ իր ամէնէն սահմանափակ վիճակին մէջ, մեծապէս կարենայ բարուոքել երկու երկիրներուն յարաբերութիւնները։ Ներկայացուցած ծրագիրը հետեւեալն է. — Ֆրանսա ջնջէ մթերանոցի յաւելուածական մաքսը։ Այսպէս կը կոչուին այն մասնաւոր մաքսերը որոնց կ'ենթարկուին հեռաւոր երկիրներէ եկած ամէն տեսակ ապրանքներ և որոնք եւրոպական նաւահանգիստի մը մօտեցած են՝ Ֆրանսա ցամաք ելլելէ առաջ։ Լոնտոնի ֆրանսական առեւտրական Սենեակը բազմաթիւ բողոքումներ հաւաքած է, որոնք ցոյց կուտան այդ յաւելուածական տուրքին առաջ բերած մաքսային դժուարութիւնները։ Արդէն տարեկան 1,550,000 ֆր.ի հասոյթ մը կը բերեն ելմտական գանձին։ Անգլիա իր կողմէ պիտի ընդունի հարիւրին 50 զեղչ մը ֆրանսական գինիներու ենթակայ եղած մաքսին համար։ Այդ մաքսը 1899 ապրիլ 14ին բաւական մեծ համեմատութիւններով աւելցաւ։ Գինիի էքթոլիտրը որ 27 ֆր. 50 կը վճարէր, հիմա 34.35 կը հատուցանէ։ Այդ յաւելման արդիւնքը եղաւ արդէն հարիւրին 25 նուազեցնել Անգլիա ներածուած ֆրանսական գինիներու քանակութիւնը։ Եթէ այդ յաւելուածական մաքսը ջնջուի, հաւանական է որ այդ ներածումները աւելնան և թէ ամէն կերպով Անգլիոյ պետական գանձը առնէ բան մը պիտի չկորսնցնէ։ Այդ միջոցը մեծ գոհացում պիտի պատճառէ Ֆրանսայի այգեգործ ժողովուրդին, որ ամէն կողմ շահաստաններ կը փնտռէ իր արտադրութեանց համար։ Պ. Իվ Կիյօ կ'ըսէ. — «Լաւագոյն պատճառներ ունիմ հաւատալու թէ այդ հիմերուն վրայ կարելի է տասը տարուան համար առեւտրական դաշնադրութիւն մը կնքել Ֆրանսայի ու Անգլիոյ միջեւ՝ ամէնէն նպաստաւորեալ ազգին պայմաններով։» Սակայն բրիտանական կառավարութիւնը պիտի ընդո՞ւնի գինիներու մաքսին այդ զեղչը։ Պէտք չէ մոռնալ թէ այդ ծրագրին պիտի ընդդիմանան Անգլիոյ ազատական կուսակցութեան մեծամասնութեան անդամներուն շատերը, որոնք ատոր մէջ, առանց իրաւունքի, քաջալերութիւն մը պիտի տեսնեն ալքոլականութեան։ Արդ, անոնց նպատակն է բացարձակապէս մաքառիլ ալքոլականութեան դէմ։ Միւս կողմէ, ֆրանսական գինիներուն Անգլիա ներածումը զգալապէս աւելցնելու համար, մաքսի նուազումէն զատ ուրիշ բան պէտք կայ։ Հիմա այդ առեւտուրին կազմակերպութիւնը թերի է և կամ աւելի ճիշդը խօսելով բնաւ կազմակերպութիւն չունի։

— Անգլիոյ մեծ արեւմտեան երկաթուղիի Ընկերութիւնը, ցոյց տալու համար թէ կարելի է Պրեստի և անգլիական Միտլէնտի ու Եորքշայրի նահանգաց գլխաւոր քաղաքներուն և Կալլեսի երկրին հարաւային մասին միջեւ տասերկու ժամուան ուղղակի երթեւեկութիւն մը հաստատել, փորձի համար ուղղակի ուղեւորութիւն մը հաստատեց, որ կատարելապէս յաջողեցաւ։ Մասնաւոր կառախումբ մը ուրբաթ գիշեր ժամ 8ին ճամբայ ելաւ Բաթինկթընի կայարանէն և առանց կենալու ժամ 4ին Բլիմութ հասաւ, ուր ուղեւորները շոգենաւ մը մտան և կէսօրին մօտ ճամբայ ելան. ժամ ութին Պրեստ ժամանեցին, ուր անգլիացի օրագրողներ, որոնք այդ ուղեւորութեան կը մասնակցէին, խանդավառ կերպով ընդունուեցան ֆրանսացի օրագրողներուն կողմէ։

ՖՐԷՆՉ ԶՕՐԱՎԱՐԸ ԲԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿԻ ՄԷՋ

Այն զրոյցներուն առթիւ, որոնք գերմանական ու աւստրիական լրագիրներուն մէջ հրատարակուեցան Սըր Ճօն Ֆրէնչ զօրավարին Ռուսիա ուղեւորելուն և Ֆրանսացի զօրավար մը Բեդերսպուրկ ժամանելով անգլիացի զօրավարին և ռուսական իշխանութեանց հետ խորհրդակցած ըլլալուն նկատմամբ, Թայմզին Բեդերսպուրկի թղթակիցը դիտել կուտայ թէ այդ ֆրանսացի զօրավարը հանգստեան կոչուած Տըլան զօրավարն է, որ ուրբաթ օրը Բեդերսպուրկ ժամանելով, որ և է պաշտօնական անձնաւորութեան հետ չէ տեսակցած և թէ ոչ ոք տեղեկութիւն պիտի ունենար անոր ներկայութենէն, եթէ գոյութիւն չունենային հրապարակ հանուած զգայացունց զրոյցները։ Թայմզի թղթակիցը կը յաւէ թէ դիւանագիտական շրջանակներու մէջ կը հեգնեն բոլոր այդ զրոյցները, քիչ մը տհաճութիւն զգալով հանդէպ այս միջոցիս Գերմանիոյ մէջ եղած ջանքերէն՝ սա տպաւորութիւնը առաջ բերելու թէ միջազգային վերջին համաձայնութիւնները նպաստաւոր չեն խաղաղութեան։

— Վիեննայէն կը հեռագրեն Թանի թէ այդ քաղաքին մէջ շատ կը խօսին Բեդերսպուրկի մէջ Սըր Ճօն Ֆրէնչ զօրավարին եղած ընդունելութեանց վրայ. զօրագունդեր կը քննէ և խորհրդակցութիւններ կը կատարէ ռուս սպաներու հետ և թէ Անգլիան նախամեցուցած է Բրուսիացին։

Պ. ԻԶՎՈԼՍՔԻ

Վիեննական թերթերը կ'իմանան թէ Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարար Պ. Իզվոլսքի մօտերս Բարիզ ժամանելով պիտի տեսակցի Ֆրանսայի կառավարութեան վարիչ անձնաւորութեանց հետ։ Նոյն թերթերը այդ առթիւ կը հերքեն այն զրոյցները թէ Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարարը պաշտօնէ պիտի քաշուի, և թէ այդ զրոյցին անհիմն ըլլալուն լաւագոյն ապացոյցը այն է թէ Պ. Իզվոլսքի միջազգային գործերու մասին կարգադրութիւններ ըրած է Աւստրիոյ-Հունգարիոյ արտաքին գործոց նախարար Պառոն Էրէնթալի հետ. նաեւ թէ Պ. Իզվոլսքի կը պատրաստուի Ֆրանսա երթալ՝ քաղաքական վարիչ անձնաւորութեանց հետ տեսակցելու երկու երկիրները շահագրգռող խնդրոց վրայ։

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Երեքշաբթի օրը Պերլին ժամանեց Մ. Նահանգաց կողմէ ղրկուած պաշտօնական յանձնաժողով մը՝ և կազմուած ելմտական նախարարութեան խորհրդական Պ. Ռէյնոլտսէ և մաքսային վարչութենէն երկու պաշտօնատարներէ։ Այդ յանձնաժողովը պաշտօն ունի ուսումնասիրել երկու երկիրներուն միջեւ առեւտրական յարաբերութիւնները և Ամերիկա կատարուած գերմանական արտածութիւնները։ Պատրաստուելիք տեղեկագիրը Ուաշինկթընի խորհրդարանին պիտի ներկայացուի, Գերմանիոյ եւ Միացեալ Նահանգաց միջեւ առեւտրական դաշնադրութեան մը կնքման խնդիրը լուսաբանելու համար։ Պերլինի ամերիկեան առեւտրական սենեակը, այդ այցելութեան առթիւ, հացկերոյթ մը կը կազմակերպէ, որուն պիտի նախագահէ Պերլինի ամերիկեան դեսպան Պ. Թօուէր։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Գերմանիոյ մէջ այս տարուան շատ միջակ հունձքին արդիւնքները սկսած են զգացուիլ. բոլոր ուտեղէններու գիները արագօրէն կը բարձրանան։ Ցորենի գինը 208էն 213 մարքի բարձրացաւ իւրաքանչիւր հազար քիլոյին. միսին ամէն մէկ քիլոյին 1էն 5 սանդիմ բարձրացած է։

— Էմտէնէն կը հեռագրեն Պերլիներ Թակեպլադի թէ գերմանական երկու թորփիլանաւեր Պօրքումի նաւահանգիստը տարեր են անգլիական զրօսանաւ մը՝ նաւային սպաներով, որոնք զինուորական լրտեսութիւն կ'ընէին։ Արգիլուած խորաչափութիւններ կատարած և լուսանկարներ առած են։

— Իէնայի պատերազմի դաշտին վրայ, կիրակի օրը, երկու հազար հոգիի ներկայութեան, բացումը կատարուեցաւ յիշատակարանի մը, որ կոթող մըն է։ Վիլէնպրուխ բանաստեղծը երկրասիրական բանաստեղծութիւն մը կարդաց։

— Պավիէրայի կառավարութիւնը մերժեց Միւնխի քաղաքապետութեան մէկ առաջարկութիւնը՝ դիակիզութեան դրութիւնը հաստատելու և այդ նպատակով փուռ մը շինելու Միւնխի մէջ։

— Պերլինի ռուսական ելմտական գործակատարը Նորտ Տոյչէ Ալկեմայնէ Ցայտունկի միջոցաւ կը հերքէ այն լուրը թէ ռուս կառավարութիւնը մտադիր եղած ըլլայ փոխառութիւն մը կնքել։

ՌՈՒՍԻԱ

Երկուշաբթի օրը Օչաքովի մէջ բացումը կատարուեցաւ յիշատակարանի մը՝ կոմս Սուվարով ռուսական նշանաւոր զօրավարին համար, որ պատերազմած է ֆրանսացի Մասէնա մարէշալին դէմ։ Պառոն Քաուլպարս զօրավարը, որ նոյն տեղին զինուորական հրամանատարն է, բանախօսութիւն մը արտասանեց։

— Ռուսիոյ առեւտրական նախարարութեան կողմէ գետերու համար կազմուած յանձնաժողովը նպաստաւոր տեղեկագիր մը տուաւ՝ Ուրալի երկաթուղիի Ընկերութեան մենաշնորհ տալու, Սառուցեալ ովկէանոսին և Օպի գետին վրայ մէյմէկ նաւահանգիստ շինելու համար։

ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ՆՈՒԷՐՆԵՐԸ ԱՆԳԼԻՈՅ ՄԷՋ

Լոնտոնի մէջ հարսանեկան նուէրի սովորութիւնը ջնջուեցաւ. բան մը որ մանաւանդ վերջին տարիներու մէջ զանազան անպատեհութեանց պատճառ եղած էր։ Լրագրաց մէջ հարսնեխօսութեանց ծանուցմանց առթիւ երկու կողմէն ալ փափաք կը յայտնուի նաեւ հարսանեկան նուէր չղրկել իրենց։ Լոնտոնի հեռաւոր արուարձաններու խանութները մինչեւ այդ օրինակ նուէրներու գնումովը կը զբաղէին։ Անկէ առաջ սովորութիւն էր խօսեցեալին կամ խօսնային, մինչեւ իսկ հարեւանցի ծանօթութիւն մը ունենալով անոնց հետ, հարսանեկան նուէր մը տալ։ Այս սովորութիւնը տարէէ տարի ծախքի մեծկակ դուռ մը բացաւ, այնպէս որ ունեւոր անձերու իսկ ծանր երեւցաւ այդ ծախքը. մինչ ուրիշ ծածկեալ աղքատ ընտանիքներ ալ ստիպուած էին իրենց և իրենց զաւակաց օրական մուտքէն կամ անհրաժեշտ պէտքերէն զրկելով համակերպիլ այդ սովորութեան։ Այս ամէնուն վրայ նոր աղէտ մըն ալ աւելցաւ՝ այսինքն մեծ լրագիրներուն մէջ հրատարակուիլ սկսան նուիրատուներու անուններն իրենց նուիրատուներուն հետ, ինչ որ իւրաքանչիւր ընտանիքի կամ անձի վիճակին արտայայտիչ պատկերն էր, և կարօտ ընտանիքներ իրենց ձեռքով իրենց վիճակը մատնելու հարկին մէջ կը գտնուէին։ Միւս կողմէ ծնողքներն ալ յոյս կը դնէին որ իրենց աղջիկն այդ եղանակաւ թերեւս օժիտ մը պիտի հայթայթէ իրեն, և սովորաբար, բնականաբար, ծնողքը իրենց զաւկին նշանուելը ծանուցանելու առթիւ նախապէս կը յայտնէին իրենց բարեկամներուն և ծանօթներուն թէ իրենց նշանուած աղջիկը այսինչ կամ այնինչ բանը ունի, բայց օրինակի համար, զոյգ մը օղ չունի. ուստի ընտանիքին այն բարեկամները որ մտադրած էին նուէր մը ընել, խօսք մէկ ըրած պէս, մէյ մէկ զոյգ օղ առնելով կը նուիրէին հարսնացած աղջկան. և ահա ծնողքն ալ կը ստիպուէր զանոնք ծախել, չնչին գիներով, Լոնտոնի հեռաւոր արուարձաններու խանութներուն, կամ ուրիշ զարդեղէններու հետ փոխանակել զանոնք։ Ասանկով գործ մըն էր կը բացուէր ի նպաստ այդ խանութպաններուն և ի վնաս նուէրընկալներուն և նուիրատուներուն։ Աւելորդ է ըսել թէ հեռաւոր անձանց կամ բարեկամներու հարսանեկան հրաւէր ղրկելու պատճառը նուէր ընդունելու յոյսն է։

ՄՕՐԻԶ ՖԻՆՑԻ ՏԱՆ ՍՆԱՆԿՈՒԹԻՒՆԸ

Վիեննայի մէջ Մօրիզ Ֆինցի վաճառատան պարտքը, որու մասին գրուած էր Արեւելքի երէկուան վերջին լուրերու բաժնին մէջ, կարծուածէն շատ աւելի մեծ է։ Վիեննայի այն դրամական հաստատութիւնները որ այս պատճառաւ կորուստներ ունին, ձերբակալել տուին վաճառատան տնօրէնը Իգնատ Լէոն Ֆարչին։ Այս վաճառատան հետ դրամական յարաբերութիւններ ունեցող պանքաներն են Գրէտիթ Անշթալթ որ 900,000 քուրոնի փոխանակագիր զեղչած է և այս գումարին նուազագոյն մէկ մասը միայն կրնայ գոցել իր հրամանին տակ աւանդ թողուած ապրանքով. առնելիքին մեծ մասը կորսուած կը նկատէ։ Պանք Ֆէրայնը և Էսքօնդէկէզէլշաֆթ պանքաներն ալ մեծագումար պահանջք ունին։ Պանք Ֆէրայնի համար կ'ըսեն թէ 700,000 քուրոնի վարկ բացած էր։ Սնանկացող վաճառատան կացութիւնը յայտնի չէ դեռ. ըսուեցաւ թէ պահանջքը պարտքէն մէկ միլիոն աւելի է. բայց ատիկա Դրօբաւի չուխայի գործարանէն յուսացուած գումար մըն է եղեր, որովհետեւ այդ գործարանը մէկ քանի տարիէ ի վեր կորուստով կը գործէ. իրականալի յոյս մը չի նկատուիր ատ։ Այս ամէնէն զատ 2,300,000 քուրոնի փոխանակագիր կայ կ'ըսեն շրջաբերութեան մէջ, որոնց մեծ մասին պայմանաժամն անցած է։ Այս հաշուով տարակոյս չկայ որ պարտքը շատ աւելի է պահանջքէն։ Վնասուող պանքաները խնդրագիր տուին առեւտրական դատարանին՝ ձերբակալելու համար Իգնատ Լէոն Ֆարչին, վասն զի սա սուտ հաշուեկշիռներ ներկայացուցած էր իրենց մեծ վարկեր բանալ տալու համար։ Լէոն Ֆարչի ձերբակալուեցաւ խարդախութեան ամբաստանութեամբ։ 53 տարեկան անձ մըն է. Պելկրատ ծնած է. օսմ. հպատակ է։ Անոր մեծ հայրը 60 տարի առաջ հիմնած էր այս Տունը, որուն երկու պետերը՝ Նաթան և Սիֆրէտ Ֆինցի տարի մը առաջ մեռան և Տունը փոխանցուեցաւ Մօրիզ Ֆինցի և Իգնատ Լէոն Ֆարչիի։ Այս Տունը ի սկզբան չուխայի շինութեան և վաճառման գործով կը զբաղէր և շինած ապրանքը գլխաւորաբար արեւելք կը ղրկէր և արեւելքի և արեւելքցի յաճախորդներուն հետ իր առեւտրական յարաբերութիւններէն յետոյ սկսաւ փոխանակագիր զեղչել և իր արեւելքցի յաճախորդներուն համար Վիեննայի հրապարակին վրայ իբր սեղանաւոր գործել։ Այս Տան անանկութենէն կորուստ ունեցող պանքաները վարկ բանալէ առաջ կամ իրենց բացած վարկը շարունակելու համար վաճառատան հաշուեկշիռները տեսնել ուզած էին։ Հիմա կասկած կայ թէ Ֆարչի խարդախուած հաշուեկշիռ ներկայացուցած է, անոր մէջ պարտքը քիչ և պահանջքն աւելի ցուցնելով։ Ֆինցի Տունը վճարմանց դժուարութեան մատնուելուն պէս, մորաթորիոմ մը խնդրեց այն պանքաներէն որոնց պարտք ունի, բայց ասոնք մերժեցին զայն, վասն զի պահանջատէրերու ժողովին մէջ, ուր հրաւիրուած էր Ֆարչի, երեւան ելաւ խարդախութիւնը։ Ասոր վրայ տնօրէնը դատարան տարուեցաւ և վաճառատունը կնքուեցաւ և Ֆարչի ձերբակալուեցաւ իբր խարդախ։ Դատարանը ձեռք առած է այժմ խնդիրը։

ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
ՏՕՔԹ. Ս. ԹԷՐՁԵԱՆԻ
Իզմիր, Հայոց թաղ, Արշալոյս դպրանոցին կից, թիւ 77

Այս հաստատութեան մէջ մեծ ուշադրութեամբ կը դարմանուին կուրծքի, լեարդի, ստամոքսի և աղիքներու հիւանդութիւններ, կանացի ախտեր, միզամանի ու միզանցքի բորբոքումներ։ Ծանօթ վիրաբոյժներու ընկերակցութեամբ կը կատարուին վիրաբուժական ու մանկաբարձական գործողութիւններ և կը խնամուին վէրքեր։ Մասնագէտներու միջոցաւ կը դարմանուին աչքի, ականջի, քթի ու կոկորդի հիւանդութիւններ, ինչպէս նաեւ ատամներ վերաբերեալ գործողութիւններ ի կիր կ'առնուին։

Շաբաթ օրերը մինչեւ կէս օր ամէն կարգի հիւանդներ ձրիապէս կը խնամուին։

8—4

ՀԵՐՁԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՍԵԼԱՄԼԸՔԻ արարողութիւնը տեղի ունեցաւ երէկ Համիտիէ մզկիթին մէջ։ Վեհ. Սուլթանը կէսօրին նոյն մզկիթը գնաց փառաւոր հանդէսով և ուրբաթի աղօթքը կատարելէ ետքը Կայս. Պալատ դարձաւ։

ՕԼՏԵՆՊՈՒՐԿԻ Ալեքսանդր Բեդրովիչ դուքսը, երէկ, եւրոպական կառախումբով Կ. Պոլիս ժամանեց՝ իր եղբօրորդւոյն Զարնէհան կոմսին ու անձնական քարտուղարին՝ Պ. Սքրիապինի հետ, որ Երզրումի ռուսական ընդհանուր հիւպատոսին որդին է։ Դուքսը Սիրքէճիի կայարանին մէջ ընդունուեցաւ Ռուսիոյ դեսպան Պ. Զինովիէվի և դեսպանատան պաշտօնեաներուն կողմէ։ Դուքսը և հետեւորդները իջեւանեցան Բերա Բէլէս, ուր յարկաբաժին մը պատրաստուած էր։

— Կայս. Իրատէ մը համաձայն՝ Խաբիճիէի արարողապետ Խայրէտտին պէյ այցելութիւն տուաւ դուքսին և բարի գալուստ մաղթեց։

— Կէսօրէն ետքը Ռուսիոյ դեսպան Պ. Զինովիէվ Բերա Բէլէս երթալով, այցելութիւն տուաւ Օլտէնպուրկի դուքսին։

— Դուքսը մինչեւ Ճիսրը Մուսթաֆա Փաշա ինքնաշարժ կառքով եկած է և անկէ մինչեւ Կ. Պոլիս ալ եւրոպական կառախումբով։

— Դուքսը երէկ, Ռուսիոյ դեսպանատան քարտուղար Կակարին իշխանին հետ, կառքով Պոլսոյ կողմը անցաւ և այցելեց նշանաւոր վայրերը։

— Օլտէնպուրկի Ալեքսանդր Ֆրէտէրիք Քոնսթանթէն դուքսը Բեդերսպուրկի մէջ ծնած է 1844 յունիս 2ին։ Հետեւակ զինուորներու զօրավար, Ռուսիոյ կայսեր թիկնապահ և պետական Խորհուրդին անդամ է։ Լէօխթէնպէրկի Եօժէնի Մաքսիմիլիանովնա դքսուհիին հետ ամուսնացած է 1868ին։ Բարձրագոյն հրամանաւ նախագահ եղած է՝ Ռուսիոյ մէջ ժանտախտի ու քոլէրայի առաջքը առնելու համար կազմուած յանձնաժողովին։ Խնամակալ է Բեդերսպուրկի իրաւագիտական վարժարանին և Բաքրովսքիի միաբանութեան մայրապետներուն։ Դուքսին զաւակը՝ Բէտէր Ֆրէտէրիք Ժորժ իշխանը ամուսնացած է Օլկա Ալեքսանդրովնա մեծ դքսուհիին հետ, որ Նիքոլա կայսեր քոյրն է։

«ՖԷՐԱՂ»Ի ԵՒ «ԻՆԹԻՔԱԼ»Ի ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ. — Ջեմիյէթի պաշտօնարանը, Տէֆթէրխանէի կանոնագրին տրամադրութեանց համաձայն, որ վերջերս գործադրուիլ սկսած է, ծանոյց ամէն կողմ թէ «ֆէրաղ»ի ու «ինթիքալ»ի գործողութեանց մէջ տուրք, պետական պահանջք և թաղապետական տուրք առանց պահանջելու, միայն «ֆէրաղ» գործողութեանց մէջ «ֆէրաղ»ը ընողին վերաբերեալ տուրքը պէտք է գանձել և այդպէս չվնասել «Թափու»ի հասոյթներուն և գործողութեանց։

ՓԱՅՏ ԵՒ ԱԾՈՒԽ. — Կազմուած յանձնաժողովին կողմէ կատարուած քննութեամբ հաստատուած է որ Կ. Պոլսոյ մէջ, նախորդ տարիներուն հետ բաղդատելով, տակաւին երեսուն միլիոն օխա ածուխի պէտք կայ։ Ձմեռուան եղանակին մէջ ալ գաւառներու մէջ ածուխ պատրաստուելով Կ. Պոլիս կը ղրկուի. վիճակագրութիւններէն ալ կ'երեւայ թէ այս տարի ևս նախորդ տարիներու չափ ածուխի ժամանումը յուսալի կը նկատուի։ Մէկ քանի տեղերու հետ կատարուած թղթակցութեամբ հաստատուած է որ, եթէ օդերը ներեն, մինչեւ փետրուարի վերջը յուսալի է որ ընդամէնը 15,082,000 օխա ածուխ բերուի Կ. Պոլիս։ Հոս գտնուած պատրաստ քանակութիւնն ալ վրան բարդուելով ընդհանուր գումարը կ'ըլլայ 19,078,000 օխա, որով դեռ 11 միլիոն օխայի չափ անհրաժեշտ է Կ. Պոլսոյ պէտքերը հոգալու համար։ Քաղաքապետութիւնը այս պարագաները տեղեկագրած է, յարելով որ անմիջական ու կարեւոր միջոցի մը ձեռք առնուիլը անհրաժեշտ է։ Խնդրոյն կարեւորութիւնը նկատողութեան առնելով, գրուեցաւ Սելանիկի ու Գաստեմունիի նահանգներուն՝ աւելցնել և փութացնել ածուխի առաքումները։

— Կ. Պոլսոյ թաղապետական զանազան շրջանակներուն մէջ կատարուած քննութեամբ հաստատուած է թէ 721,000 չէքի փայտ պահելու յարմար տեղեր կան՝ նաւամատոյց, հրապարակ եայլն։ Հետեւաբար անտառներու և հանքերու նախարարութեան կողմէ բերել տրուելիք փայտերը այդ տեղերը պիտի փոխադրուին։

— Իզմիտէն կը գրեն թէ Գանարէէն բերուելիք 70,000 չէքի փայտին վրայ 7120 չէքի ևս կարելի է աւելցնել։ Պիտի աշխատուի ատկէ աւելին ղրկելու։

— Սեւ ծովի և Իզմիտի զանազան նաւահանգիստներէն, մինչեւ սեպտեմբերի երրորդ շաբաթը, 51,250 չէքի փայտ ղրկուած են։ Պատրաստ քանակութիւնը կը հասնի 120,000 չէքիի։ Անտառներու և հանքերու նախարարութիւնը գրեց պէտք եղած տեղերը որ Կ. Պոլիս ղրկուելիք փայտերը մթերուին հեղեղներէ և ողողումներէ չվնասուելիք տեղեր։ Սեպտեմբերի սկիզբէն մինչեւ փետրուարի վերջը Տիւզճէէն, Էրէյլիէն, Պարթընէն ու Ինէպոլիէն 34,850 չէքի փայտ պիտի բերուին Կ. Պոլիս։

ՅՈՅՆ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ. — Կայս. Իրատէ մը բարեհաճեցաւ հրամայել որ յոյն հասարակութենէն տասներկու պատանիներ պետական բարձրագոյն վարժարանները ընդունուին, որոնց երկուքը Սուլթանիէ վարժարանը։

ՌՈՒՍՈՒՄԱԹԸ կարօտ երկրագործներուն սերմի յատուկ արժէք և փոխադարձ երաշխաւորութեամբ դրամ փոխ տալու մասին պէտք եղածը գրուեցաւ առեւտրական և հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան։

ՍԻԱՄԻ Թագաւորը, որ Եւրոպայէն

Սիամ կը դառնայ, հոկտ. 9/22ին Բաւ-Սայիտ ժամանելով երեք օր Եգիպտոս պիտի մնայ և յետոյ Սիամ պիտի ուղեւորի։

ՌՈՒՄԷԼԻԻ երկաթուղիի պարտաթուղթերուն վերջին վիճակահանութենէն 25,000 ֆր. շահող Պրուսայի մէջ Մէհմէտ Խալիլ էֆ. միանգամայն 1250 ֆր. և 400 ֆր. շահեր է։

ԿԵՂԾ ՄՈՄԻԱՆԵՐ. — Եւրոպական մէկ քանի լրագիրներ անցեալները ծանուցած էին թէ գործարան մը բացուած է՝ եգիպտական մումիաներուն կեղծը պատրաստելու և աժան ծախելու համար և թէ այդ գործարանը Բարիզի մէջ ալ ճիւղ մը ունի։ Եգիպտական հնագէտներէն Տօքթ. Ցորէք այդ լուրին ստուգութեանը չի հաւատար և կ'ըսէ. — «Մումիայի գործարան մը հաստատուած ըլլալուն վերաբերեալ լուրը բոլորովին անհիմն է, վասն զի այդ տեսակ գործարան մը բան մը չի կրնար ընել, յանձնարարութիւն մը չի կրնար ընդունիլ. ժամանակ մը ետքը ինքնիրեն կը գոցուի։ Եգիպտոսի մէջ երեւան հանուած մումիաները իրենց յարակից մասերով այնքան աժան կը ծախուին որ Եւրոպայի մէջ գործարան մը բնաւ կարելի չէ որ աւելի աժան պատրաստէ։ Ասկէ զատ հին Եգիպտոսի մումիաները այնքան բազմաթիւ են որ բոլոր միւզէններուն բաւական են։ Հասկնալու համար թէ մումիան մեծարժէք բան մը չէ, բաւական է ըսել որ Եգիպտոսի մէջ հին տաճարի մը տակէն գաղտնի հանուած մումիաները, առանց վրան գտնուած արժէքաւոր առարկաները առնելէ ետքը, առանց նորէն թաղուելու, իրենց վիճակին մէջ կը թողուին»։

ԲՐԻՆՁԻ ՄՇԱԿՈՒԹԻՒՆԸ. — Պրուսայի նահանգին զանազան մասերուն մէջ բրինձի մշակութեան համար արտօնութիւն խնդրուած ըլլալով, ձեռնհաս պաշտօնատանը որոշեց նախապէս քննել արտերուն դիրքը, քաղաքներէ ու գիւղերէ հեռաւորութիւնը, հանրային առողջապահութեան չվնասելու հանգամանքը, և ըստ այնմ տալ խնդրուած արտօնութիւնը։

ՅՈՒՆԱՑ Ս. Պատրիարքը, նախընթաց օր, Պօյաճըգիւղ՝ իր տանը պարտէզին մէջ շրջած պահուն, արկածով ոտքը ցաւցուց բաւական ծանր կերպով և հարկադրուած է քանի մը օր բացարձակ հանգիստ վայելել, Երէկուընէ ի վեր, Ն. Սրբազնութեան վիճակը կայուն է, և ծունկին ցաւերը կը շարունակուին սաստկապէս։ Տ. Եօաքիմ Պատրիարքին անձնական բժիշկը՝ Տօքթ. Մէլաքրինօս, կը յուսայ սակայն թէ Ն. Սրբազնութիւնը քանի մը օրէն պիտի կրնայ Պատրիարքարան իջնել։ Յունաց Պատր. Փոխանորդը, երէկ, Պօյաճըգիւղ երթալով, Պատրիարքարանի ամբողջ պաշտօնէութեան կողմէ ցաւ յայտնեց։ Ինչպէս Սինոդը, նոյնպէս ալ Խառն Ժողովը իր ատենապետին ու անդամներէն մէկուն միջոցաւ ցաւ յայտնած է Օրթոտոքս Եկեղեցւոյ պետին։ Պատր. Փոխանորդը, Ն. Սրբազնութեան կողմէ, ինչ ինչ հրահանգներ հաղորդեց Սինոդականներուն և Պատրիարքարանի դիւանապետներուն։

ԱՆԳԼԻՈՅ դեսպանը ու դեսպանուհին որ Իմօզըն պահականաւով Կղզիները գացած էին զբօսական պտոյտի համար, առջի իրիկունը Թարապիա վերադարձան։

Պ. ՑԸ ԵԱՆԳՕ, Հանրային Պարտքի վարչական Խորհուրդին մէջ աւստրիական պատուիրակը, որ Վիեննա կը գտնուէր, երէկ Կ. Պոլիս վերադարձաւ։

ՊՐՈՒՍԱՅԻ Թաղապետութեան նախագահ կարգուեցաւ տեղւոյն երեւելիներէն Էմին պէյ։

ԷՏԻՐՆԷԻ մէջ մեռեր է Բ. զօրաբանակին բժշկապետ գնդապետ Հիւսնի պէյ, որ հիւանդ էր։

ԾԵԾՈՒԱԾ ՄԻՍԵՐԸ. — Ձեռնհաս պաշտօնատանը ծանոյց ամէն կողմ՝ արգիլել վաճառումը այն ծեծուած միսերուն որոնք առողջութեան վնասակար են. նաև զայնս վաճառողները պատժել։

ՄԱՔՍԱՆԵՆԳ ԿԻՆԵՐ. — Երէկ երկու Թուրք կիներ, կառախումբէն Կէօզթեփէ իջնելու ատեննին, ձերբակալուեցան և վրանին խուզարկուելով տասը օխա փախցուած ծխախոտ գտնուեցաւ։

ԽԱԲԵԲԱՅ. — Սկիւտարի Տաղ Համամը թաղը հաստատուած նպարավաճառ ու գինեպան Սէֆէրն, Էվգաֆի քարտուղարներէն Իհսան պէյէն 15 ոսկի, Տաղ Համամի թաղին մէջ հացագործ Վահանէն 10 ոսկի և Գալըք Բազարի մէկ քանի խանութպաններէն ալ զանազան գումարներ չորթած ու փախած ըլլալով, ոստիկանութիւնը զայն կը փնտռէ։

ՓԱՆԿԱԼԹԻԻ Տէրէքէի փողոցը Քօրբիի կալուածները բնակող նպարավաճառ Սիմոնի աղջիկը՝ Քաթինա, առջի օրը, ջրհորին կափարիչին վրայ կեցած ատեն, կափարիչը կոտրելով ջրհորը ինկաւ, բայց շուտով ազատուեցաւ։

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ Ռէժիի պաշտօնեաներէն Պ. Թէօտէօրօ, առջի իրիկունը, Թիւնէլով Բերա ելած պահուն տեսաւ թէ քսակահատները չորթած էին իր դրամապանակը, որ տասը ոսկի կը պարունակէր։

ԷՊԼՕՂԼԸ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ. — Մեր առած ստոյգ տեղեկութեանց նայելով, Էպլօղլը վաճառատունը սնանկացած չի կրնար նկատուիլ, այլ վճարումները դադրեցուցած է և վաճառատունն ալ բաց է։ Ինչպէս երէկ ծանուցինք, գլխաւոր պահանջատէրերն են Վիեննայի երեք գործարաններ, որոնք 170,000 ոսկի կը պահանջեն։ Կ. Պոլսոյ մէջ ալ մէկ քանի պանքաներ, սեղանաւորներ և վաճառատուններ 8էն 10,000 ոսկի առնելիք ունին։ Այսօր այդ գործարաններուն և պանքաներուն, սեղանաւորներուն ու վաճառատուններուն ներկայացուցիչները գումարում մը պիտի ունենան՝ խորհրդակցութիւն մը կատարելու համար։ Ստոյգ աղբիւրներէ առնուած լուրերու նայելով, խիստ հաւանական է որ Էպլօղլը վաճառատունը սնանկացած չնկատուելով, կարգադրութիւն մը ըլլայ։

ԾՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՂԱԼԱԹԻԱ
5/18 Հոկտ. 1907

Տէր,

Պատիւ ունիմ ծանուցանել Ձեզ թէ 1907 հոկտեմբեր 2/15ի Դատական վճռագրով՝ «Մ. Կեսարեան և Եղբայրք» առեւտրական Տանը լուծուած է և թէ այդ Տան ամբողջ գոյքը և պարտքը փոխանցուած է ինձ։

Իբր միակ սեփականատէր յիշեալ գոյից և պարտուց, պիտի շարունակեմ այսուհետեւ նոյն Տան գործառնութիւնները իմ անձնական հաշւոյս և

ՄԻՀՐԱՆ ԿԵՍԱՐԵԱՆ

անուան ներքեւ կատարել։

Կը խնդրեմ որ հաճիք Ձեր վստահութեամբ պատուել զիս և ընդունիլ յարգանացս հաւաստին։

ՄԻՀՐԱՆ ԿԵՍԱՐԵԱՆ

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԳԱՐԱԳԷՕԶԵԱՆ ՈՐԲԱՆՈՑԸ ԵՒ ԱՐՀԵՍՏԱՆՈՑԸ

Գարակէօզեան Որբանոցի և Արհեստանոցի Խնամակալութիւնը երէկ առաւօտ նիստ գումարեց Ս. Պատրիարք Հօր բնակարանը, նախագահութեամբ Ն. Սրբազնութեան։ Ներկայ անդամներն էին՝ Վսեմ. Յակոբ էֆ. Ասլանեան, Եղիազար էֆ. Գարակէօզեան և Մկրտիչ էֆ. Ասատեան։ Եկած էր նաև ճարտարապետ Վսեմ. Գէորգ էֆ. Ասլանեան՝ ի դիմաց Վսեմ. Սերվիչէն և Արամ Մարգոսեան էֆ.ներու, որոնք պատրաստած էին Որբանոցի և Արհեստանոցին վերջնական յատակագիծը, կրկին օրինակով ու տարբեր ձեւերով, քանի մը ճարտարապետներու կողմէ նախապէս ներկայացուած ծրագիրները թերի ու անբաւական նկատուած ըլլալուն պատճառաւ։ Այս երկու ճարտարապետներուն յատակագիծը գծած էր Ստեփան էֆ. Փափազեան, Վսեմ. Սերվիչէն էֆ.ի գծագրիչը։ Վերոյիշեալ երկու յատակագիծերէն մէկը՝ 200 աշակերտի ու միւսը՝ 250 աշակերտի համար պատրաստուած է. երկու ծրագիրներն ալ երկյարկանի ընել կ'առաջարկեն շէնքը, գետնայարկը մէկ կանգուն բարձր գետնէն։ Միայարկ շէնքերու մէջ պիտի հաստատուին արհեստարան, դասարան, ճաշարան, խոհանոց, բաղնիք ևն.։ Անկեան շէնքերը եռայարկ պիտի ըլլան։ Ամբողջ շէնքին յատակագիծը պատրաստուած է երեք թեւի վրայ, բոլորգիր Ա.ի ձեւով և իւրաքանչիւր թեւին մէջ լայն անջրպետներ ձգուած են, աշակերտներուն բացօթեայ զբօսանքին ծառայելու համար։

Այս ճարտարապետական յատակագծերուն գլխաւոր յատկանիշն է՝ պարզութիւն և առողջապահիկ պայմաններու համապատասխանութիւն. միեւնոյն ատեն, ուշադրութիւն դարձուած է հնար եղածին չափ աժան կառուցանելու հանգամանքը, առանց շատ զարդարանքի՝ բայց ամրակուռ։

Խնամակալութիւնը իր երէկուան նիստին մէջ երկարօրէն զբաղեցաւ այս յատակագծերուն քննութեամբ, և իր յաջորդ նիստին մէջ, — որուն հաւանաբար պիտի մասնակցի նաեւ Վսեմ. Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեան, որ մայրաքաղաք հասած պիտի ըլլայ, — պիտի որոշէ շինութեանց սկզբնաւորութեան թուականը։

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Ուսումն. Խորհուրդը երէկ գումարուեցաւ Ս. Պատրիարք Հօր բնակարանը և զբաղեցաւ ուսուցչաց քննութեան հրահանգով։ Նկատի առնելով այն պարագան թէ դպրոցական վկայականներ առնելէն ետքը աւելորդ պիտի ըլլայ այլ եւս ուսուցչաց համար մասնաւոր քննութիւններ նշանակել, աւելորդ համարեց ուսուցչական քննութիւնները և որոշեց դպրոցական վկայականներու վրայ հիմնուելով վկայականներ տալ։ Նախակրթարանի լրացուցիչ դասընթացքը աւարտողները պիտի ստանան ուսուցչական նախնական կամ ընթացաւարտի վկայական, երկրորդական վարժարաններու շրջանաւարտներուն եւս ուսուցչութեան իրաւունք պիտի տրուի բնականաբար։ Մասնագէտի վկայականներ պիտի տրուին համալսարականներուն և այն ուսուցիչներուն որոնք երկար ատեն ուսուցչութիւն ընելով որոշ առարկայի մը դասաւանդութեամբ համբաւ կը հանեն։

Շրջանաւարտներու վկայականաց բաշխման հանդէսը որոշուեցաւ նոյեմ. 24ին կատարել։

ԲԵՐԱՅԻ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԸ

Բերայի Աղքատախնամը որ մեր թաղային մարդասիրական մարմիններուն մէջ լաւագոյն կազմակերպուածներէն մէկն է, նիւթական անձկութեան մէջ կը գտնուի այս միջոցիս, ա՛յն աստիճան որ հիւանդ և աղքատ ընտանիքներու յատկացուցած ուտեստեղէններու թիւը սահմանափակելու հարկին մէջ կը գտնուի, խնայողութեան համար, և մի միայն հիւանդներու դարմանումը ու դեղերու հայթայթումը կատարել կուտայ։ Աղքատախնամին մնացորդը ուր սովորաբար 100-120 ոսկի պատրաստ դրամ կը գտնուէր, 25 ոսկիի համեստ գումար մը միայն ունի այժմ, վասն զի աղքատ հիւանդներուն ստիպողական պէտքերը հոգալու համար՝ հարկ եղած էր պատրաստ դրամը ծախսել։ Վերահաս ձմրան առթիւ, երբ պէտքերն աւելի՛ բազմացած են, և մինչ Գում-Գափուի, Սամաթիոյ և այլ թաղերու Աղքատախնամները այժմէն 15-20,000 ական օխա ածուխ կը մթերեն, աղքատներուն բաշխելու համար, ցաւալի է որ Բերայի նման հարուստ արուարձանի մը Աղքատախնամը այդ նիւթական դժուարութենէն զուրկ կը գտնուի բոլորովին։ Իբր անմիջական դարման այս վիճակին, կ'իմանանք թէ Աղքատախնամը մտադրութիւն ունի նպաստի թատերական ներկայացում մը կամ նուագահանդէս մը կազմակերպել, հարկ եղած արտօնութիւնը Ազգ. Պատրիարքարանի միջոցաւ ի հարկէ ստանալէ յետոյ ձեռնհաս իշխանութենէն։ Իր տարեկան նուիրահաւաքման եղանակն ալ մօտ ըլլալով, կը սիրենք յուսալ թէ Բերայի բարեկեցիկ ազգայինները իրենց նպաստներովը պիտի օժանդակեն Աղքատախնամի մարդասիրական գործառնութեանց։

ՀԱՅ ԲՈՂՈՔԱԿԱՆ ՀԱՄԱՅՆՔ

Հայ Աւետարանականներու նորակառոյց «Ամենասուրբ Երրորդութիւն» եկեղեցին (Բերա, Այնալը-Չէշմէ) «նաւակատիք»ը տեղի պիտի ունենայ, ինչպէս արդէն ծանուցինք, վաղը՝ կիրակի, կրօնային արարողութիւններով, քարոզներով, աղօթքներով ու օրհնութիւններով, որոնք պիտի սկսին առաւօտեան ժամ 10.30ին (Ը. Ե.) և պիտի տեւեն մինչեւ իրիկուն։ Սոյն եկեղեցիին շինութիւնը գլուխ եկած է 9000 ոսկի ծախքով, որուն մեծագոյն մասը բարեպաշտ անհատներու կողմէ նուիրուած։ Տաճարը 400 հոգի պարունակելու չափ ընդարձակութիւն ունի. ստորնայարկը կառուցուած է դպրոցի յատուկ շէնք մը և կէսը երէցատան մը։

Վաղուան կրօնային հանդէսին ներկայ պիտի գտնուին Հայ Աւետարանական համայնքին գրեթէ բոլոր դասերը և մեր ազգայիններէն ալ շատեր։

Բողոքականաց Ազգապետ Վսեմ. Յակոբ էֆ. Գօյաճեան անձամբ այցելելով Ս. Պատրիարք Հօր և պաշտօնապէս ծանուցած ըլլալով այս նորակառոյց եկեղեցիին «նաւակատիք»ին կատարումը, Ն. Սրբազնութիւնը իր կողմէ ներկայացուցիչ կարգած է Ղալաթիոյ Խնամակալութեան անդամներէն Յակոբ էֆ. Յակոբեան, Բարթող էֆ. Թէլեան և Մկրտիչ էֆ. Մելիքեան։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀԱՅՐԸ, ինչպէս ծանուցինք, հրաւիրուած ըլլալով վաղն առաւօտ Պատարագ մատուցանել Թօփ-Գաբուի Ս. Նիկողայոս եկեղեցին որուն տօնախմբութիւնն է, այս իրիկուն եկեղեցական ու աշխարհական պատուիրակութեան մը կողմէ Ազգ. Պատրիարքարանէն պիտի առաջնորդուի յիշեալ եկեղեցին «Կիրակամուտ»ի և «Եկեսցէ»ի արարողութեանց նախագահելու։

ՀԱՅ ՀՌՈՄԷԱԿԱՆԱՑ Կ.-Պատրիարք Տ. Սապպաղեան Սրբազան, ընկերակցութեամբ Պատրիարքարանի գործակատար էֆ.ին, երէկ իրիկուն Կայս. Պալատ երթալով, պատիւ ունեցաւ մասնակցելու Իֆթարի սեղանին։

ԴՈՒՐՈՒՆՉԷՇՄԷԻ համար առժամեայ Թաղ. Խորհուրդ մը կազմուած ըլլալու լուրը կանխահաս էր. Պատրիարքարանէն այդ մասին պաշտօնագիր մը ուղղուած չէ և թաղին եկեղեցական ու դպրոցական գործերը կը վարէ նախորդ Թաղ. Խորհուրդը կանոնաւորապէս, մինչեւ իր յաջորդին վերջնական ընտրութիւնը կամ կազմակերպութիւնը։

ԵՐԿՈՒ ՈՒՇԻՄ պատանիներու, Ս. Պատրիարք Հօր առաջարկութեամբ՝ Վսեմ. Պօղոս փաշա Նուպարի պաշտպանութեան ներքեւ առնուիլը ծանուցինք արդէն։ Ասոնք Մոնբէլիէ պիտի ուղեւորին, երկրագործութիւն ուսանելու ու փաստաբանական ասպարէզին պատրաստուելու համար։ Այս պատանիներէն մէկն է՝ Ազգ. Պատրիարքարանի դիւանադպիրներէն Միհրան էֆ. Չուխաճեանի որդին, շրջանաւարտ Պէրպէրեան վարժարանի. իսկ միւսը՝ Պ. Բարսեղ Կիւլպէնկեան, կեսարացի որբ պատանի մը, շրջանաւարտ Վիեննական Մխիթարեանց Բանկալթիի վարժարանին։ Այս վերջնոյն համար թէեւ պաշտօնակից մը կը գրէ այս առաւօտ, թէ «կը պատըպարուի բարեսէրի մը կողմէ», բայց մենք՝ որչափ որ գիտենք մօտէն՝ Պ. Բարսեղ Կիւլպէնկեան, իր դպրոցական շրջանն աւարտելէն ի վեր, որ և է բարեսէրի օժանդակութիւնը չէ վայելած, այլ փաստաբանի մը գրասենեակը գրագրութիւն ընելով՝ իր աշխատութեամբ և շատ համեստ թոշակով մը կը հայթայթէ ապրուստը, և իր գիտցած թուրքերէնին, ֆրանսերէնին ու գերմաներէնին վրայ բաւական ալ ծանօթութիւն ամբարած է օսմ. օրէնսգիտութեան սկզբունքներուն և դատարանական գործառնութեանց։ Ս. Պատրիարք Հօր հայրական յանձնարարութիւնը և Վսեմ. Պօղոս փաշայի կողմէ նուիրուած կրթական պաշտպանութիւնը ճշմարիտ բարիք մըն են այս երկու պարկեշտ ու աշխատասէր պատանիներուն համար որոնց ապագան կ'ապահովուի։

ԳԱԼՖԱՅԵԱՆ Որբանոցի Խնամակալուհի Տիկինները գումարուեցան երէկ նոյն Հաստատութեան մէջ, Խասգիւղ. ներկայ էր նաեւ իրենց պաշտօնակիցը՝ Բարթող էֆ. Թէլեան։ Խնամակալութիւնը միջօրէէն մինչեւ իրիկուն, ուշ ժամանակ, զբաղեցաւ Որբանոցին վերաբերեալ կրթական ու նիւթական խնդիրներով և զանազան ներքին կարգադրութիւններով։

ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ Խորհուրդը իր շաբաթական նիստը կազմեց երէկ նախագահութեամբ Պատր. Փոխանորդ Սրբազանին և զբաղեցաւ մէկ քանի ամուսնական խնդիրներու նախաքննութեամբ։— 1. Սկիւտարէն տասը ամսուան հարս մը՝ կարգ մը ամբաստանութիւններ ընելով հանդէպ իր ամուսնոյն, անոր հետ կենակցելու վստահութիւն չունենալը յայտնելով կարգադրութիւն մը խնդրած էր։ Խորհուրդը իր կատարած քննութեանց արդեանց համաձայն, որոշեց որ ամուսինը իր կնոջը պարենագին մը վճարէ և միանգամայն անոր յանձնէ այն գոյքերը և կահերը զորս իր հետ բերած է։— 2. Կին մը իր ամուսնոյն դէմ բողոքած էր, յայտնելով թէ՝ հանդէպ իր աղջիկ զաւկին կարգ մը լպիրշ վիճակներու մէջ գտնուած է և կարգադրութիւն մը կը խնդրէր։ Յիշեալը (ինք Բղեցի) ասկէ տարի մը առաջ ալ արդէն նոյն կերպ անլուր ընթացքի մը մէջ գտնուած և իրեն դէմ կինը բողոքած ըլլալով, նոյն ատեն Դատաս. Խորհուրդը հարկ եղածը ի գործ դրած և այդ հայր կոչուելու անարժան մարդը «մեղայ» գալով խոստացած էր անգամ մըն ալ չի մեղանչել։ Խորհուրդը յիշեալ անձին դէմ եղած ամբաստանութեանց մասին, անոր բացատրութիւնները լսելու համար թէեւ որոշեց կոչնագիր ղրկել և Խորհրդոյ յառաջիկայ նիստին հրաւիրել, և սակայն ամբաստանող կինը աղքատ և կոչնագրին օրինական ծախքը (50 ղրուշ) վճարելու անկարող ըլլալը յայտնելուն, որոշուեցաւ նախ իր աղքատութիւնը հաստատող վկայագիր մը բերել թաղին Թաղ. Խորհուրդէն և ըստ այնմ կոչնագիրը յղել։

ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ վարժարանին ի նպաստ կազմակերպուած Նուագահանդէսը, Կարգադրիչ Մասնախումբի վերջնական որոշման համաձայն, տեղի պիտի ունենայ նոյեմբեր 4ին կիրակին, Բերա, Թէփէ-Պաշըի Ճեմարանային թատրոնին մէջ։

ԱԶԳ. ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ դիւանադպիրներէն Լեւոն էֆ. Բիւրքճեան, որ մասնաւորապէս յատկացուած է Տնտեսական Խորհուրդի քարտուղարութեան, վերջերս ունեցած հիւանդութենէն ապաքինած ըլլալով, վերսկսած է իր աշխատութեան։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

ՊՍԱԿԻ ՄԸ ՇՈՒՐՋԸ

Մանզումէի մէջ զարմանօք կարդացի որ Պերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցին մէջ ստիպողական պատճառի մը համար բացառաբար արտօնուած պսակի մը կատարման առթիւ Բաբգէն Ծ. վարդապետ նախագահելուն պատճառաւ, Կրօն. Ժողովի կողմէ յանդիմանագրի մը արժանացել է։ Չգիտեմ Կրօն. Ժողովը ի՛նչ կրօնական պատճառներու վրայ հիմնուած յանդիմանագիր ուղղել է այդ վարդապետին, որ իրմէն խնդրուած և իրան վրայ դրուած եկեղեցական պարտականութիւնն է կատարել։ Հարց ենք տալիս Կրօնական Ժողովին թէ արդեօք մինչեւ այսօր մի ճշգրիտ սահման դրուա՞ծ է շուքով և կամ անշուք պսակադրութեան մէջ։

Սրանից եօթը տարի առաջ պատահմամբ ներկայ գտնուեցի մի Պսակի արարողութեան, Իզմիրի Ս. Ստեփաննոս եկեղեցին մէջ, որ համանման ստիպողական պատճառի առթիւ բացառաբար արտօնուած էր, և որին նախագահն էր հանգուցեալ Մելքիսեդեկ Արքեպիսկոպոսը, պէս մի խստապահանջ և եկեղեցական արարողութեանց նախանձախնդիր մի կրօնական։ Անտարակոյս հանգուցեալ առաջնորդ Սրբազանը տեղւոյս Կրօն. Ժողովի ակնոցներով չէր նայում բացառաբար արտօնուած պսակի արարողութեան վերայ։

Ինչո՞ւ Կրօն. Ժողովը շուքով չէ համարում չորս քահանաների ներկայութիւնը, իսկ մի վարդապետի ներկայութիւնը (որ միեւնոյն եկեղեցիի պաշտօնեան է) անպայման շուքով է համարում։ Եկեղեցական պաշտօնեայի վրայ ամենամեծ բարոյական պարտականութիւն է դրուած ժողովուրդին կրօնական պահանջքին գոհացում տալ։

Կրօն. Ժողովը նախ քան իր վճիռը արձակելը, արդեօք լուրջ կերպով քննե՞ց թէ ի՛նչ առիթներից դրդուած Բաբգէն Ծ. Վ. նախագահեց Ս. Պսակի արարողութեան։ Եղելութիւնը հետեւեալն է.

Հենց, որ Հմայեակ քահանայ հաղորդեց Բաբգէն Ծ. Վրդ.ին թէ պսակը անշուք պիտի կատարուի, և պահանջեց որ վարդապետը հեռանայ, վարդապետը անմիջապէս դուրս ելաւ։ Փեսան, կնքահայրը և ես մեծ դժուարութեամբ կարողացանք եկեղեցիի դռնէն նրան հրաւիրել, հաղորդելով իրան որ արդէն մենք կողմնակի կերպով արտօնութիւն ենք առած վարդապետի մը ներկայութեան. իսկ մեր նշանակած ու ցանկացած վարդապետն էլ ինքն է։ Բացի այդ, մենք իրաւունք ունէինք վարդապետի մը ներկայ գտնուիլը պահանջելու, որովհետեւ Պերայի Թաղական Խորհուրդը մեզանից շքեղ հարսանիքի մը համար որոշուած փողն էր առած, պսակը եպիսկոպոսի, վարդապետի, չորս քահանայի ու դպիրներու ներկայութեանը կատարուելու պայմանով։

Եթէ կայ մի եկեղեցական պաշտօնեայ, որ արժանի էր... յանդիմանագրի, այդ էլ Հմայեակ քահանան էր, որ իրան թոյլ տուեց Ս. Պսակը կատարել սիլէնտր գլխարկի տակ, որ նոյն իսկ ներկայ գտնուող օտարազգի պաշտօնակիցներու նկատողութեան և զարմանքի առարկայ դարձաւ։ Թէպէտև Բաբգէն Ծ. Վրդ.ի և հանդիսականներու կողմից դիտողութիւն եղաւ, բայց քահանան ամենաբիրտ կերպով յամառեց գլխարկը հանել չտալու, և փեսան էլ մի նեղ կացութեան մէջ դրեց։

Կրօն. Ժողովի պարտականութիւնն է աւելի լուրջ և ժողովուրդի օգտակար գործերով զբաղուելու, քան պատահական սարկոսների վրայ հիմնուած վճիռներ արձակելու։ Կրօն. Ժողովը Բաբգէն Ծ. Վրդ.ի դէմ արձակած յանդիմանագրով մի անդամակցի կրքոտ ցուցմունքներովն է առաջնորդուել, քան լուրջ քննութեան վրայ հիմնուած առողջ դատողութեամբ։

«Բորժոմ»ի նաւապետ
Ղալաթիա ԵՐՈՒԱՆԴ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆՑ

ՀԱՆՐԱԳԻՏԱԿ պատկերազարդ Հանդէսին նոր շրջանի 8րդ թիւը հրատարակ ելած է մեծադիր էջերով և հետեւեալ զուարթ ու պայծառ նիւթերով.— Կառքի թէ կառույ. Վ. Փափազեան։ — Թէոդիկ. Վէնիսա— Ինչու ո՞ր... (Ֆանդէգլի) Վ. Գըլըճեան.— Անտառական օրագրերը. Քօղասու— Օմիօրաթիք (Ժողովրդական դեղագործներ) Տքթ. Լիլա.— Հին Թագուհիներ... (Չլլալիք յօդուած) Լիլա.— Ամերիկեան Հեքիաթներ խօսքերը. Անմեռուկ.— Շարթուառ զուարթ լուրեր— Մոզի զբօսանք մը (Թեւաւոր Թռչունները).— «Արեւն Լիւբէնի տարօրինակ կեանքը» Թերթօն։

ՄԱՍԻՍ Գրական շաբաթաթերթի այսօրուան թիւը հրատարակուեցաւ հետեւեալ գեղեցիկ բովանդակութեամբ.— Աշխարհաբարը և գիրք մը. Ենովք Արմէն.— Ամուսնական «Հրաժանգ»ը. Մուշեղ Իշխան.— Դիւանութիւնը (Քերթուած Տէկէն Ատեկլինի) Հրանդ Նազարեան.— Ալեքսանդր Տիւմա որդի (Գրական ուսումնասիրութիւն) Էմիլ Ֆակէ.— Շօբէնի «Յուշատետր»ը (Ֆրէտէրիք Շոբէնի) Օր. Ն. Աքիլեան։

ԱՆՀԱՄԲԵՐՆԵՐՈՒՆ

Գոհացում տալու համար մեր բազմաթիւ ընթերցողներու անհուն հետաքրքրութեան, փութանք ըսելու թէ մեր հրատարակելիք նոր թերթօնը պիտի ըլլայ ընկերային բոլոր դասակարգերը շահագրգռող վէպ մը, որուն ո՛րչափ ներբողը հիւսենք, դարձեալ քիչ է։ Այնպիսի խնդրի մը շուրջը կը դառնայ, որ բնաւ չի հիննար, այլ հետզհետէ սուր հանգամանք մը կ'առնէ։ Կը բաւէ այդ վէպին անունը տալ, ընդհանուր հետաքրքրութիւն արթնցնելու համար մեր ընթերցողներու շրջանակին մէջ։ Այն թերթօնը, որուն հրատարակութեան պիտի սկսինք յառաջիկայ շաբթու, կը կոչուի

ԴՐԱՄ ԵՒ ՍԷՐ

ինքնին պերճախօս նիւթ մը, որ ընկերային խնդրոյ հետաքրքրաշարժ հարց մը կը խառնէ իր մէջ, սրտայոյզ դէպքերու հիւսուածքով։ Հեղինակը, ճարտար գրիչ մը, շատ լաւ կրցած է ընդլայնել վէպին նիւթը, ճշգրտօրէն պատկերացնելով դրամի ու սիրոյ բուռն պայքարը և վառ պահելով ընթերցողներու հետաքրքրութիւնը։ Ուրեմն քիչ մը համբերութիւն մինչեւ յառաջիկայ չորեքշաբթի, կարդալու համար մեր նոր թերթօնը, որ

ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ ՎԷՊ ՄԸ ՉԷ
Այլ ճշմարտապէս
ՅՈՒԶԻՉ ՈՒ ՇԱՀԵԿԱՆ

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԲԱՐԻԶ, 18 հոկտ.—Սակարանին կացութիւնը այսօր լաւ էր, սակայն գործերը սահմանափակ էին և ընդհանուր անձկութեան տրամադրութիւնը միշտ գոյութիւն ունէր։ Վստահութիւնը վերահաստատուած չէ։ Նիւ-Եօրքի հեռագիրները նուազ գէշ էին։ Սակարանը փակուելու պահուն գիները քիչ մը բարձրացան՝ գնումներու հետեւանքով։ Ֆրանսական ռանթը զգալի փոփոխութիւն մը կրած չէ, վասն զի կանխիկ գնողները կը սպասեն եկամուտի տուրքին վրայ Ֆրանսայի Երեսփ. Ժողովին մէջ կատարուելիք վիճաբանութեանց արդիւնքին։ Օտար արժեթուղթերու գիները աւելի հաստատուն են, մանաւանդ ռուսականներունը։ Ռիօ Թինթօ 30 ֆր. վրայ դրաւ, թէեւ պղնձի գինը 57.5էն 56.5ի իջած ըլլայ։ Կապարի գինը անփոփոխ է։ Պալիա Գարաայտըն 530 ֆր.ի բարձրացաւ։ Լոնտոնի Սակարանին մէջ կացութիւնը քիչ մը լաւ է՝ անգլիական ու ամերիկեան երկաթուղիներու և պողպատի բաժնեթուղթերուն համար։ Հարաւային Ափրիկէի հանքային բաժնեթուղթերը շատ տկար են։

—Այսօր, Խորհրդարանին նստաշրջանին բացման առթիւ, Բալէ Պուրպոնի մէջ մեծ ոգեւորութիւն մը կը տիրէր։ Բազմաթիւ երեսփոխաններ ներկայ էին։ Ելմտացոյցի յանձնաժողովը, Պ. Պէլթօյի նախագահութեամբ, նորէն լսեց ելմտական նախարար Պ. Քայեօյի բացատրութիւնները՝ ելմտացոյցին հաւասարակշռութեանը մասին։ Վաթսուն միլիոն ֆր.ի չափ բաց մը կը գուշակուի։ Պ. Քայեօ համակարծիք չէ որ և է փոխառութեան։

—Նիւ-Եօրքի հրապարակին վրայ տիրող խուճապին և պղինձի գնոյն հետզհետէ անկումին հակառակ, Բարիզի հրապարակը միշտ հաստատուն է, վասն զի նորէն զրոյց կայ թէ սեղանաւորական մեծ միջամտութիւններ մօտալուտ են։

—Ֆրանսայի արտաքին գործոց նախարար Պ. Պիշօն, այսօր, երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ Մատրիտի ֆրանսական դեսպան Պ. Ռէվուալի հետ։ Ֆրանքօ-սպանական վերջին միջադէպերը քննուեցան և շատ յուսալի է թէ երկու երկիրներուն միջեւ որ և է դժուարութիւն տեղի պիտի չունենայ՝ Ալճէզիրասի որոշմանց համաձայն իրենց յանձնուած պաշտօնին կիրառման համար։ Պ. Ռէվուալ, մէկ քանի օրէն, իր պաշտօնատեղին Մատրիտ պիտի ուղեւորի։

ՎԻԵՆՆԱ.—(Պաշտօնական).—Ֆրանց Եօզէֆ կայսրը Ֆրանց Եօզէֆ պատուանշանին հրամանատարութեան խաչը տուաւ Բուլղարիոյ եպիսկոպոս մանսէնեօր Նիքոլա Մարքոնիի։

ԲԵՐԼԻՆ.— Գերմանիոյ կայս. պանքային զեղչի սակը անփոփոխ կը մնայ։

ՍԷՈՒԼ.— Քօրէայի կայսրը [illegible] մը տուաւ ի պատիւ Ճափոնի գահաժառանգին, որ երէկ Սէուլ ժամանած էր։ Քօրէայի գահաժառանգը Ճափոն պիտի երթայ՝ ուսում առնելու։

ՕՏՏՍԱ.—Անգլիացի զօրավար Ֆրէնչ հոս ժամանեց։ Պետերսպուրկ պիտի ուղեւորի։

ԼԱ ՀԷ.—Խաղաղութեան Դեսպանախորհուրդը փակուեցաւ կէս օրէ ետքը ժամ 5ին, փակման սովորական ճառէ մը ետքը։ Նախագահ Պ. Նէլիտով իր ճառին մէջ վեր առաւ Դեսպանախորհուրդին կատարած աշխատութիւնները, ըսաւ թէ Դեսպանախորհուրդին յաջողութիւնը, կռիւներու առաջքը առնելու միջոցներուն համար, մեծ բան մը չէ, սակայն Դեսպանախորհուրդին խորհրդակցութիւններէն մինչեւ մէկ աստիճան յառաջդիմութիւն մը գոյացաւ դէպի այդ նպատակը։ Պ. Նէլիտով յաւելեց թէ անիրաւ է այն մեղադրանքը թէ Դեսպանախորհուրդը բան մը չէ ըրած խաղաղութիւնը պահպանելու և բոլոր երկիրներու միջեւ համերաշխութիւնը տարածելու համար։ Պ. Նէլիտովի առաջարկութեամբ շնորհակալութեան հեռագիրներ ուղղուեցան Հօլանտայի թագուհիին՝ Դեսպանախորհուրդին ընծայուած հիւրասիրութեան մասին, և նախագահ Պ. Ռուզվէլդի՝ այդ Դեսպանախորհուրդին գումարումը առաջարկած ըլլալուն համար։ Հօլանտայի արտաքին գործոց նախարարը յետոյ մաղթեց որ ապագայ Դեսպանախորհուրդները դարձեալ Լա Հէյի մէջ գումարուին. նաեւ առաջարկեց հեռագիր մը յղել Ռուսիոյ կայսեր՝ Դեսպանախորհուրդին խորին երախտագիտութիւնը յայտնելով՝ խաղաղութեան գործին նախաձեռնարկ եղած և անոր նպաստած ըլլալուն համար։ Այս առաջարկութիւնը բուռն ծափահարութիւններով ընդունուեցաւ։ Դեսպանախորհուրդին վերջնական որոշմնագիրը այսօր ստորագրուեցաւ. պայմանագրութիւնները վաղը պիտի ստորագրուին։

ԲԱՐԻԶ.— Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարար Պ. Իզվոլսքի յառաջիկայ շաբթու պիտի սկսի իր պաշտօնական այցելութեանց՝ Նախագահ Պ. Ֆալիէռի և նախարարներուն։ Իր այցելութեանց թուականը պիտի զուգադիպի Բարիզի ռուս դեսպան Պ. Զինովիէվի Լա Հէյէ վերադարձին։

ՏՈՒՆԻՍ.—Դանիական Ալֆրէս Էրլանտսէն շոգենաւը խորտակուեցաւ։ Կը կարծուի թէ բոլոր նաւաստիները՝ քսան հոգի, խեղդուած են։

ՎԵՆԵՏԻԱ.— Վերջին օրերու հեղեղանման անձրեւներուն հետեւանքով Ատիճէ, Բիավէ, Արկօ և Պրէնդա գետերը յորդեցան՝ մեծ վնասներ պատճառելով։

ՄԻԼԱՆ.— Մաժոր լիճը յորդած է տեղատարափ անձրեւներու հետեւանքով։ Ինդրայի և Բալլանծայի ցած թաղերը ողողուեցան։ Քոմօ լիճին ջուրերը համանուն քաղաքը ողողեցին։

ՆԻՒ-ԵՕՐՔ.— Նիւ-Եօրք Սըն կ'ըսէ թէ Պ. Ռուզվէլդ այն միջոցները ձեռք կ'առնէ զորս Պ. Մաք Քինլի առած էր սպանիա-ամերիկեան պատերազմէն առաջ։ Ամերիկեան ու ճափոնական նաւային վարչութիւնները անդուլ գործունէութիւն մը ցոյց կուտան՝ իրենց սպառազինութիւնները ամբողջացնելու։

ՊԵՐԼԻՆ.—Համալսարանի Հալլէր Զէօլէ Փանքան, 1857ին հաստատուած, սնանկացաւ։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԵՒ ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ
ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՔ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԼԻՍԷ ՊԵՐԱՅԻ
(Lycée Français de Péra)

Սեղանաւորական և Առեւտրական Դասախօսութիւնք պիտի սկսին Նոյեմբեր 1ին (Ն. Տ.) և պիտի շարունակուին ամէն օր, իրիկուան ժամ 6էն 7 (Ը. Ե.)։

Դասախօսութիւնք ձրի են և միմիայն արձանագրութեան համար մէկ օսմ. ոսկի կանխավճարի մը պէտք կայ։ 15—2

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ 5/18 Հոկտ.		
Օսմ. Թոհ. Միացեալ 4 % Գ. Կ. Օ. Ռ.		99 33
Ամենէն բարձր գին	»	99 37
Ամենէն վար գին	»	99 $30^1/_2$
Ռումէլի Երկաթուղի գոց	ֆր.	161 62
Ամենէն բարձր գին	»	162 50
Ամենէն վար գին	»	161 25
ԲԱՑՈՒՄ 6/19 Հոկտ.		
Օսմ. Թոհ. Միացեալ 4 % Գ.Կ. Օ. Ռ.		100 02
» » » ժամ 5ին Գ.Կ.	»	100 01
Ռումէլի Երկաթուղի	ֆր.	162 —
» » ժամ 5ին	»	162 —
Թարաֆ Կ. Պոլսոյ	»	429 —
Անատ. Երկթ. Պարտթ. Ա.շարք	»	509 —
» » » Բ.շարք	»	504 —
» » բաժնեթուղթ	Ա. Ռ.	16 $42^1/_2$
Շիրքէթի Խայրիէ	»	44 —
Շիրքէթի Խայրիէի Հասոյթ	»	4 70
Օսմ. Ապահ. Ընկ.	»	4 $07^1/_2$
Օսմ. Ծխախոտ		19 —
Թրամուէյ բաժնեթուղթ		8 80
» ժուիսանս		4 10
» պարտաթուղթ		473 —
Թիւնէլ	ֆր.	42 —
Տէրքոսի Ջուրի Ընկ.		313 —
Պալիա Գարա Այտըն		523 —
Միթիլլի պանքա	Օ. Ռ.	5 $12^1/_2$
Սալօնիքի պանքա		143 —
Գարտաւ առանձնաշնորհեալ		44 —
» սովորական		42 —
Թարաֆ Իզմիրի		592 —
Լաւրիում	ֆր.	70 —
Զաքթէրքը	»	24 50
ՍԹԻԼԱՆՑ		
Օսմ. Միացեալ 1 օրուան	Օ. Ռ.	2 40
» » 8 »		6 10
Ռումէլի Երկաթուղի	ֆր.	— —
Փոխ. հրապարակ Օսմ. Պանքայի $6^1/_2$ %		
ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ		
Լոնտոնի վրայ չէք	Ղրուշ	110 25
Բարիզի » »	Ֆրանք	22 $76^1/_2$
Վիեննայի » »	Քուրոն	21 98
Պերլինի » »	Մարք	18 70
ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ		
Անգլիական ոսկի	Ղրշ.	109 34
Ֆրանսական »	»	87 12
Բօլ Էմբէրիալ	»	91 10
Մէճիտ տարբերութիւն	»	107 32
Արծաթ մանրուք	»	104 20
Մէթալիք	»	99 20
Ռուպլի թղթադրամ	Օ. Ռ.	8 66

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԲԱՐԻԶ, 18 Հոկտ.

Միացեալ Օսմ. պարտթ.) բաց.	Ա. Ռ.	92 20
) գոց.	»	92 20
Ռումէլի Երկաթուղի	Ֆր.	168 25
Թրամուէյ	»	43 —
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	694 —
Ռէժիի բաժնեթուղթ	»	427 —
Պալիա Գարա Այտըն	»	530 —
Օսմ. մաքսատուն	»	499 —
Ֆրանս. Ռանթ 3 %	»	94 15
Գրէտի Լիոնէ	»	1149 —
Ռուսական 5 %	»	90 90
Իտալական Ռանթ	»	101 12
Սպանիական արտաքին	»	91 20
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25 130
Դրամազեղչ Ֆրանս. Պանքայի	»	3 $^1/_2$

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ —180—

ՏԱՆԻԷԼ ԼԸՍԻՒԷՕՐ

ԿՆՈՋ ՄԸ ԿԵԱՆՔԸ

ՉՈՐՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԴԻՄԱԿԱՒՈՐ ՄԵՂՍԱԿԻՑԸ

Ժ.

ԽԶՈՒՄԸ

«Հոգիս հանդարտ է։ Տղաս գտած եմ։ Անո՛ր համար կ'ուզեմ ապրիլ։

«Պէրանժէր պէտք չունի ինծի։ Կը սիրէ ու երջանիկ է ան։

«Արդէն իսկ Պէրանժէրի սիրտը բաժնուած է ինծմէ։ Այն երկարատեւ պայքարը, զոր իրարու հակառակորդ դարձուցած է մեզ, մօր և աղջկան միջեւ գոյութիւն ունեցող վստահութիւնն ու խանդաղատանքը անհետացուցած է։

«Ատով ամենափոքր չարիքը չէ որ ինծի պատճառած էք։

«Ձեր երեսին չեմ տար, ու ոչ մէկ բանի համար կը մեղադրեմ ձեզ։

«Միայն սա պարագան պէտք է գիտնաք։

«Այս աշխարհի մէջ զաւակս է միակ գանձս։ Որոշած եմ անոր նուիրել ինքզինքս։

«Բայց դուք միշտ ամուսինս էք, և ես տ'Էրքիւանսի կոմսուհի, մայր Սթափիա դքսուհիին։ Թերեւս — հակառակ ձեր հրաժարականին վրայ շրջած զրոյցներուն՝ զորս պաշտօնական չեմ կարծեր, — ֆրանսական դեսպանի մը կին եմ տակաւին։

«Հետեւաբար ձեր արժանապատուութեան, ինչպէս նաեւ իմ արժանապատուութեանս հակառակ բան մը չպիտի ընեմ։

«Եթէ երբեք ձեր դիւանագիտական ասպարէզէն հրաժարիք, ձենէ պիտի խնդրեմ որ հաւանիք մեր օրինական բաժանումին։

«Ամուսնալուծում ձեռք բերելու չափ առաջ չպիտի երթամ, վիշտ մը խնայած ըլլալու համար ծնողքիս, որոնց գաղափարները մեր ցեղին հին աւանդութիւններովը առաջնորդուած են։

«Բայց ի՛նչ որ ալ ըլլայ, կը պահանջեմ որ իրական բաժանում մը տեղի ունենայ։

«Ալ չպիտի կենակցիմ ձեզի հետ։

«Ոչ մէկ բան այսուհետեւ ձեզի պիտի մօտեցնէ զիս. ինչպէս նաեւ ո՛չ մէկ բան արգելք պիտի ըլլայ որ զաւկիս հետ չապրիմ։

«Խոստովանեցէք որ տղաս գտած ըլլալու արբշռութիւնը զիս չէ մղած ձեր դիրքին և իմ արժանապատուութեանս անպատուաբեր ընթացք մը բռնելու։

«Էթիէն Պէրնալ ո՛չ տ'Էրքիւանսի կոմսին բնակարանը եկած է և ո՛չ ալ Լուվէթ։

«Անոր հետ իմ յարաբերութիւն ունեցած ըլլալս չեմ ծածկած ու չպիտի ծածկեմ, գայթակղութիւն չպատճառելու համար։

«Անձնական կարեւորութիւն չեմ ընծայեր հանրային կարծիքին։

«Բայց ո՛րքան բարձր դիրքի տէր ըլլանք, այնքան աւելի մեծ կ'ըլլան մեր բարոյական պատասխանատուութիւնները։

«Մարդկային քաղաքային ընկերութեան մէջ իւրաքանչիւր անհատ պէտք չէ որ պատճառ ըլլայ փոքր քարի մը անկման այն պատերուն, որոնք դարերու ընթացքին մէջ բարձրացած են հաւաքական խղճին ու բնազդին անդունդներուն միջեւ։

«Այդ պատերը կը քայքային։ Անդունդը կը սպառնէ արդի քաղաքակրթութեան, որ յառաջդիմութեամբ ջնարակուած ըլլալուն հակառակ, յետախաղաց շարժում մըն է։

«Բայց աւելի յամրաբար պիտի անհետանան հին պատուարները, քանի որ մարդկութիւնը առիթ պիտի ունենայ նորեր կանգնելու հին խարխլածներու վրայ։

«Բարոյական պահպանումի, բարի օրինակ ըլլալու մտահոգութիւնը կը գրաւէ զիս ընդհանուր կազմալուծութեան մը հանդէպ։

«Կեղծ խօսքեր պիտի նկատէք ասոնք, այնպիսի կնոջ մը կողմէ արտաբերուած, որ ատենօք գաղտնապէս խզած է ամուսնական դաշինքը։

«Դուք որ անխուսափելի դարձուցիք փորձութիւնը և հրէշային՝ վրէժը, ո՛չ պիտի կրնաք զիս ըմբռնել և ո՛չ ալ դատել։

«Պարզապէս ձենէ պիտի խնդրեմ որ զիս առանձնութեան մէջ ձգէք, քանի որ ձեր հաճոյքներուն՝ համար ատենօք առանձնութեան կը մատնէիք ձեր կինը։ Ի՛նչ որ ալ ըլլայ, այդ բանը ձեռք պիտի բերեմ։

«Բայց, ձեր ասպարէզին, մեր ընտանիքներուն, մեր բարոյական պատասխանատուութեան համար որոշած եմ երեւոյթները փրկել, եթէ երբեք զիս չբռնադատէք՝ կուրծք տալու անոնց։

«Կոմս տ'Էրքիւանսի, ի՛նչ որ ըլլայ ձեր պատասխանը, գիտցէք որ մեռած եմ ձեզի համար, և իմ յաւիտենական ողջոյնս ընդունեցէ՛ք։

ՍՕԼԱՆԺ Տ'ԱԼԻՆԷԷ»

ԺԱ.

ՎԵՐՋԻՆ ԱՐԱՐՈՒԱԾ

Երբ Մաքսիմ տ'Էրքիւանսի կոմսը իր կնոջ նամակը ստացաւ այն դաշոյնին հետ զոր իր դէմ գործածելու և զինքը սպաննելու մասին սպառնալիք ըրած էր, զգաց որ իր ու իրաց միջեւ գտնուող սեւ քօղը վար կ'իյնար։

Իր ամուսնոյն նկատմամբ Սօլանժի ունեցած ատելութիւնը տակաւին առջի օրը մինչ ուժ մը կը ձեւացնէր, որով կոմսը կը պայքարէր ճակատագրին դէմ, իր յանդգնութիւնը, պաղարիւնութիւնը կը պահէր, և նոյն իսկ կը շահագրգռուէր իր կնոջ գործերով։

Այդ կնոջ կողմէ ցոյց տրուած ատելութիւնն ալ բան մըն էր։ Մինչ կոմսին շուրջը ամէն ինչ կը պղտորէր, կը նուաղէր ու կ'անհետանար, նախ իր մտածման մէջ Սօլանժ կը բարձրանար, և ի վերջոյ իր յարգանքին ու Թաքուն հիացման առարկայ կ'ըլլար։

Մարդկային հոգին այնքան խորունկ գաղտնիք մըն է, մանաւանդ իւրաքանչիւր անհատի համար որ Մաքսիմ չպիտի ուզէր խոստովանիլ սա իրողութիւնը Թէ չէր կրնար առանց Սօլանժի ապրիլ, ինչ որ պիտի հաստատէր իր ներքին կեանքին մօտէն տեղեակ անձ մը։ Թերեւս կոմսը հիմա իր կինը կը սիրէր, եթէ երբեք կարելի է սիրոյ գեղեցիկ անունով որակել այն տեսակ մը դառնագին ծարաւը զոր կը զգար կոմսուհիին նկատմամբ։

Ֆարնէզի հանդիսական ապարանքին մէջ կը Թափառէր շուարած։ Աշխատութեան պատրուակով կ'երթար իր գրասենեակը, բայց իրողութիւնը սա էր որ խոհուն երեւոյթով մը կը պտտէր այն սենեակներուն մէջ, ուր բնակած էր Սօլանժ, ուր իր յանկուցիչ ճաշակին ու վայելչութիւնը ի վեր հանող կնոջական հազարումէկ առարկաներ կային և ուր իր բուրումը կը ծփար տակաւին։

Երբ ֆրանսական դեսպանը իմացաւ Փլօտիալի սոսկալի վախճանը—որ արկածի մը վերագրուեցաւ իսկոյն, Թէեւ կոմսը կռահեց անոր վայրագ իրադարձութիւնները—դողահար շփոթութեան մը մատնուեցաւ։

Ճակատագիրը հարուածած էր երկու մեղսակիցները։ Ե՞րբ պիտի գար իր կարգը։ Բայց բոլորովին տարբեր զգացում մը մեղմացուց զինքը վրդովող սարսափը։ Տեսակ մը շփոթ յոյս ծնաւ իր մէջ։ Փլօտիալի անհետացումը պատճառ չպիտի՞ ըլլար անկարելի բանի մը իրագործման, ինչ որ անհնար եղած էր իշխանուհիին կենդանութեանը, այն է մերձեցում մը կոմսին ու Սօլանժի միջեւ։ Փլօտիալի անհետացումով՝ ամէնէն անճշմարտանման անուրջը ըլլալէ պիտի դադրէր այդ բանը։ Ուրեմն ասո՞ր կը փափագէ՞ր կոմսը, և երբէ՞ն ի վեր...

(Շարունակելի)

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Հանր. Պարտքի Ընդհ. Տնօրէնութիւնը կը ծանուցանէ Նէճէֆ-Բէօֆէի Թրամուէյի անանուն Ընկերութեան իւրաքանչիւրը 2 օսմ. ոսկի արժող 1-12,000 Թիւ պարտաթուղթերէն ունեցողներուն Թէ նոյն Ընկերութեան կողմէ վճարուած է այդ պարտաթուղթերուն տուրքը։ Հետեւաբար յիշեալ պարտաթուղթերը պէտք է ներկայացնել Ղալաթիա, Օսմ. Կայս. Նամակատան դիմաց գտնուող դրոշմաթուղթի Դիւանին, ուր առանց ծախքի պիտի դրոշմուին։

Ընդհ. Տնօրէնութիւն

4/17 հոկտ. 1907 10—1

⁂

ԴՐՈՇՄԱՏՈՒՐՔԻ ՀԱՄԱՐ «ՎԻԶԱ»

ԱԶԴ.—Օսմ. Հանր. Պարտքի վարչութիւնը հարկատուներուն դիւրութիւններ ընծայելու համար Դրոշմատուրքի կանոնագրին գործադրութիւնը և այդ օրինական տրամադրութեանց կիրառման մասին ամէն անստուգութիւն փարատելու նպատակաւ, դրոշմատուրքի մասին վիզա մը հաստատած է։ Դրոշմատուրքի վիզան կը կատարուի՝ Թուղթին վրայ նշանակելով տեսնուած ըլլալը, ինչ որ 2 ղրուշ դրոշմատուրքի ենթակայ է՝ վիզայի օրուան Թուականով. Նաեւ յիշատակութիւն մը պէտք է կատարուի Թէ քննուած Թուղթերը կանոնաւո՞ր են դրոշմատուրքի տեսակէտով։ Դրոշմատուրքի վիզայի կրնան ենթարկուիլ այն ամէն Թուղթերը, որոնք դրոշմատուրքի օրէնքի մասին ո և է Թերութիւն չունին։ Հետեւաբար հարկատուները գլխաւորաբար կրնան սա գրութիւնները ներկայացնել, ձեւակերպութիւնները կատարելու համար.— 1. Թուրքիոյ մէջ պատրաստուած ու չստորագրուած գրութիւնները։ 2. Թուրքիոյ մէջ պատրաստուած և ստորագրուած ու օրինապէս դրոշմաթուղթ փակցուած ամէն գրութիւն։ 3. Օտար երկիրներէն և դրոշմատուրքի օրէնքը չգործադրուած այն վայրերէն եկած գրութիւններ, որոնք Թէեւ օսմ. դրոշմաթուղթ չեն կրեր՝ բայց Թուրքիոյ մէջ տակաւին չեն սկսած գործածուիլ։ 4. Օտար երկիրներէն և դրոշմատուրքի օրէնքը չգործադրուած այն վայրերէն եկած գրութիւններ, որոնք օրինական դրոշմաթուղթ կը կրեն։ 5. Դրոշմատուրքէ զերծ գրութիւններ։— Թիւ 1 և 3 հատուածներուն մէջ յիշուած գրութիւններուն վիզայի գործողութիւնը կը կատարուի դրոշմատուրքին գանձուելէն, փակցուելէն ու ջնջուելէն յետոյ։ Թիւ 2, 4 և 5 հատուածներուն մէջ յիշատակուած գրութիւններուն վրայ վիզայի գործողութիւն կատարուած ըլլալը կը նշանակուի, գրութիւնները քննուելէ յետոյ միայն։ Դրոշմատուրքը վիզա ընելու գործողութիւնը, 1323 յուլիս 19/1907 օգոստոս 1էն սկսեալ, Օսմ. Թղթատարական ճիւղին դիմաց Վիթալիս խանը գտնուած դրոշմաթուղթի Տնօրէնութեան գրասենեակին մէջ կը կատարուի։ Ցառաջիկային, այս գործողութիւնը պիտի կատարուի նաեւ Թուրքիոյ ուրիշ կարեւոր կեդրոններուն մէջ։

ԸՆԴՀ. ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

1/19 օգոստոս 1907 30—20

Գ. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ

ՀԱՆՐԱԳԻՏԱԿԱՆ ՕՐԱՑՈՅՑ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ

1908

ՀԱՄԱՌՕՏԸ, 128 էջ, 38 էջ յաւելուածով և Պոլսոյ Ս. Պատրիարքին և Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսին լուսանկարներով զարդարեալ, 1 դահեկան Թղթակազմը, 5 դահեկան փառակազմը։

ԸՆԴԱՐՁԱԿԸ, 320 էջ, Պոլսոյ Ս. Պատրիարքին և Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսին, ինչպէս նաեւ տասը ուրիշ լուսանկարներով զարդարեալ, իր մրցանակաւոր խնդիրներովը և օգտակար, պարզ և ամփոփ գիտելիքներովը ամէն անհատի, սեռի, հասակի և վիճակի անհրաժեշտ ձեռ գանձարանն է։

ԿԵԴՐՈՆ ՎԱՃԱՌՄԱՆ Մատթէոսեան տպարան, Կ. Պոլիս Ամերիկեան խան։ Կը ծախեն նաեւ ի Պոլիս և ի գաւառս միայն առաջնակարգ գրավաճառները։ Թղթակազմը 3 դահեկան, փառակազմը 10 դահեկան։ 20—9

Փութալ գնել դեռ չսպառած։

ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ՍՆՏՈՒԿ

ՎԻՆԸՐ ՊԱՆՔ-ՖԵՐԱՅՆ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

ՂԱԼԱԹԻԱ ԵՒ ՊՈԼԻՍ

Դրամագլուխ 130 միլիոն քուրոն, ամբողջովին վճարուած

Պահեստի գումար 37,300,000 քուրոնի չափ։

ԳԼԽԱՒՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Վճարումները ոսկեդրամ ըլլալու են։ Օրուան գրուշէն վար վճարում չընդունուիր։

Վիներ Պանք-Ֆերայն տարեկան հարիւրին 3 ½ տոկոս կը վճարէ 1000 ոսկիէն վար գումարներու համար, իսկ անկէ աւելի գումարներու համար՝ հարիւրին 3։ Սակայն կրնայ տոկոսին աստիճանը իջեցնել կամ աւելցնել, տեղական լրագիրներու միջոցաւ 15 օր առաջ իմաց տալէ յետոյ։

100 ոսկիէն վար գումարները կրնան ետ առնուիլ ամէն ատեն։

100 ոսկիէն վեր գումարները կրնան ետ առնուիլ գրաւորապէս ու կանխաւ ըլլալիք ազդարարութենէ մը յետոյ, հետեւեալ ձեւով.

3	օր	100—150	ոսկիի գումարի համար
6	»	151—200	» » »
10	»	201—500	» » »
15	»	501—1000	» » »
30	»	1001 և անկէ վեր	» »

Վիներ Պանք-Ֆերայն իրեն կը վերապահէ պահանջուած դրամ ունեցողներուն հաշիւը կարգադրել, ուզուած ատեն վճարելով տոկոսին պատկանած գումարը։

Վիներ Պանք-Ֆերայն խնայողական գումարը [illegible] (վէճի կամ վասն) միայն [illegible] դրամը զալելու։ 50—26

Խնայողական Սնտուկին զատ՝ Վիներ Պանք-Ֆերայն կը զբաղի նաեւ ամենատեսակ սեղանաւորական գործառնութիւններով։

ՎԻՐԱԲՈՅԺ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺԵՐ

Նիքոլայիտիս Եղբարք

Պատուոյ յիշատակութեան արժանացած Բարիզի մէջ՝ Ֆրանսայի ատամնաբոյժերու ժողովին անդամներէն։

Բերա, Մեծ փողոց, Թիւ 413, Բօյծա փողոց Թիւ 1, Շաւուշ վաճառատան վրայ՝ առաջին յարկ։

Ճիւղեր.—Գատրէլոյ Մէօխիւրսար, Պօրբիի պարտէզին մօտ։

Բերնի հիւանդութիւնները կը դարմանեն։ Շատ փտած ակռաները ոսկիով, «բլոգին»ով և «էմայ»ով կը լեցնեն։ Իրենց մասնաւոր գործիքներով յախճապակիէ ակռայի կտորներ կը շինեն և զանոնք կը փակցնեն ակռային աւրուած մասին, այնքան ճշդութեամբ որ ակռան ամբողջ կ'երեւայ և կտոր ունենալը բնաւ յայտնի չըլլար. այդ կերպով յախճապակիով ալ ակռայ կը լեցնեն։ Յախճապակին ամէնէն ամուրն է ակռայ լեցնելու համար գործածուած զանազան առարկաներուն. եթէ առջեւի ակռաները լեցուին, բնաւ յայտնի չըլլար Թէ լեցուած են։ Ատոնցմէ զատ ամերիկեան վերջին դրութեամբ կեղծ ակռաներ կը շինեն և առանց քիմքի «Պրիճուորք» տեսակէ ակռաներ կը դնեն։ Վերոգրեալ տեղերը ամէն օր կ'ընդունին իրենց դիմողները։ 50—28

ՊԱՆՔ ՏԸ ՍԱԼՕՆԻՔ

BANQUE DE SALONIQUE

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 10,000,000 Ֆր.

ՎՃԱՐ. ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 8 Մարտ 1906ին 8,000,000 Ֆր.

ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 8 Մարտ 1906ին 3,700,000 Ֆր.

ԿԵԴՐՈՆՆ Է ՍԵԼԱՆԻԿ

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ՝ Աղեքսանդրիա, Գոմիւրէ, Գավալա, Կ. Պոլիս (Ղալաթիա և Բերա), Մանասթըր եւ Իզմիր։

ՊԱՆՔ ՏԸ ՍԱԼՕՆԻՔ խնամով կը կատարէ Կ. Պոլսոյ, Եւրոպական Թուրքիոյ ու Ասիոյ և Եգիպտոսի հրապարակներուն, ինչպէս նաեւ միւս օտար քաղաքներուն վրայ քաշուած փոխանակագիրներ։ Ջէքերու հաշիւներ կը բանայ։ Արժէթուղթերու վրայ փոխատուութիւններ կ'ընէ։ Սակարանական հրամաններ կը կատարէ եւրոպական բոլոր հրապարակներուն վրայ։ Չէքեր ու վարկագիրներ կը հանէ Թուրքիոյ և արտասահմանի բոլոր քաղաքներուն վրայ։ Աւանդներ կ'ընդունի ի տես վճարելի և 3, 6, 9, 12 ամսուան որոշ պայմանաժամերով։ Վերջապէս սեղանաւորական ամէն գործառնութիւններ կը կատարէ լաւագոյն պայմաններով։ Պանք տը Սալօնիք փոքր վճարումներու համար ալ Խնայողական Սնտուկ մը ունի, շատ նպաստաւոր պայմաններով։ 50—24

ԻԼԱՆ

Խազինէի Խասսաի Շահանէ

Խազինէի Խասսաի Շահանէ հուպուպաթ անպարը խարիճի իչուն պիր սէնէլի քեամիլէ զարֆընտա միւպայեաա օլընաճագ հընթա, տարը, իրի վէ ուֆագ մըսըր, քէնէվիր Թալիպի էօհտէսինտէ օլմագ մահը հալը րումինին ալթընճը ճումաա իրթէսի կիւնիւ իհալէի էվվէլիյէսի վէ օնընճը չէհարշէնպէհ կիւնիւ խիւզաէ իւչ Թէնզիլի պիլ գապուլ խէվմը մէզքիւրտէ իհալէի գաթիյէսի իճրա գըլընաճաղընտան իթպաա Թալիպ օլանլարըն չէրաիթը միւթէֆէրրիասը անլամագ վէ միւնագասաեա տախիլ օլմագ իսթէյէնլէրին խիւզաէ օն նիսպէթինտէ թէէմինաթ աքչէսինի վէ եա միւթէպէր քէֆալէթնամէյի միւսթասհըպէն նիհաեէթ սաաթ օնա գատար Խազինէի ճէլիլէի միւշարիլէյհա կէլմէլէրի իլան օլունուր։

Ֆի 1 Թըշ. էվ. սէնէ 323 3—3

ԳՐԱՏՈՒՆ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԼԷՔԻԵԱՆ

Խորասանճեան խան. — Կ. ՊՈԼԻՍ

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Գառլ.	Այբբենարան 100ը 25 ղր.	հատը	20
»	Ոսկեփնջիկ 100ը 60 »	»	1
»	Ընթելարան	»	2
»	Ընթերցարան	»	4
Հմաա.	Կրօնագիտութիւն	»	2
»	Բարոյագիտութիւն	»	2 20

Տաճկախօս մանուկներու համար

Ա.	Տարի Գեղեցիկ Վարժութիւն	4
Բ.	» » »	5

Սոյն գիրքերուն զեղչն է % 30. աղքատիկ դպրոցներու համար ա՛լ աւելի։

Մեր ընթերցողներուն ջերմապէս կը յանձնարարենք Յովհաննէս Լէքիեան գրատունը։ 10—3

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՈՔԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅ.

Ն. ՊԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

[illegible] ՇՈԳԵՆԱՒԵՐ

Հոկտ. 21ին, Սիրֆասի, Սեւ ծովէն

ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ

Հոկտ. 22ին, Սիրֆասի, Մուստանիա եւ Մարսիլիա։

Ա.	կարգ Բարիզի համար	200	Ֆր.
»	» Մարսիլիոյ »	160	»
Բ.	» Բարիզի »	150	»
»	» Մարսիլիոյ »	120	»

Ա. կարգ Լոնտոնի համար 248.35 Ֆր.։

Բ. կարգ 185.10 Ֆր. (Տիէփի ճամբով)։

Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալին՝ Թօփհանէ քարափին վրայ։

15 50—25 Թ. ՌՈՒՓՈՒԼ

REGISTERED

ՄԵԾ ԺԱՄԱՆՈՒՄ

ՈՒՕՔ-ՕՎԸՐ

ԿՕՇԻԿՆԵՐՈՒ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՀԱՄԱՐ ՄԻԱԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ

Ս. ՇՐՓԱՅՆ

50—48

Khedivial Mail Line

(Քէտիվիալ Մէյլ Լայն)

Շոգենաւային Ընկերութ.

Շաբաթական ամենեն արագ երթեւեկը Պոլսոյ եւ Աղեքսանդրիոյ միջեւ

Օսմանիէ շոգենաւը, նաւապետ Կաբէյսի, չորեքշաբթի, 23 հոկտ. 1907 (Ը. Ե.) կէսօրէն ետք ժամը 2ին, Աղեքսանդրիայէն հոս կը ժամանէ, իսկ հինգշաբթի 24 հոկտ. 1907 (Ը. Ե), կէսօրէ ետքը, ժամ 3ին պիտի մեկնի Աղեքսանդրիա, հանդիպելով Միտիլլի, Իզմիր և Պիրէոս։

ՍՈՒՐԻՈՅ ԳԻԾ

Բէհէրա շոգենաւը, նաւապետ Ֆինտլէյ, հոկտ. 27ին Կ. Պոլսէն ճամբայ պիտի ելլէ դէպ ի Կէլիպօլը, Տարտանէլ, Իզմիր, Սաքըզ, Հռոդոս, Մէրսին, Իսքէնտէրուն, Սուրիական Տրիպոլիս, Պէյրութ, Հայֆա, Եաֆա, Բօրթ-Սայիտ և Աղեքսանդրիա։

Տեղեկութեանց համար դիմել Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Ղալաթիա, քարափին վրայ, Մէյմէնէթլի խան, իսկ մասնաճիւղը, Պոլիս, Վալիտէ Սուլթան խան։

Cie RUSSE

Navigation à Vapeur et de Commerce

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ճեպընթաց երթեւեկութիւններ

Հոկտեմբեր

Գշ. 2|15 Պիրէոս, Աղեքսանդրիա, միջօրէէն առաջ ժամը 10ին։ Հաղորդակցութիւն Բօր-Սայիտ ու Սուրիոյ նաւահանգիստներ մեկնող շոգենաւերուն հետ։

Գշ. 2|15 Օտեսա ժամը 4ին։ Հաղորդակցութիւն Ղրիմ-Կովկաս, Ղրիմ-Ազով,* Օտեսա-Քէրսօն, Օտեսա-Նիքոլայէվ գիծերու շոգենաւերուն հետ։

Դշ. 3|16 Սէվաստոբոլ ժամը 10ին։

Եշ. 4|17 Տարտանէլ, Միտիլլի, Իզմիր, Քիօս, Տրիպոլի, Պէյրութ, Եաֆա, Բօր-Սայիտ, Աղեքսանդրիա։ կէսօրուան ժամը 4ին։

Շբ. 6|19 Օտեսա, ժամը 12ին։

50—42

ԱՄԷՐ ՊԻՔՈՆ

Société Producteur du France, Péra

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԵԱՆՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ, ԲԵՐԱ

Ամենաբարձր գնահատումներու արժանացած զանազան արուեստահանդէսներու մէջ։

ԱՄԷՐ ՊԻՔՈՆԸ, ամէնէն շատ քինքինա պարունակող սա կազդուրիչ ըմպելին, պատրաստուած է ալժէրիական հողի յատուկ տունկերով։ Իր կազդուրիչ ու հակատենդային յատկութիւններուն համար է որ կը յանձնարարուի անոր գործածութիւնը։ Առտուան ճաշէն կամ ճաշէն առաջ առնուած ատեն՝ բարեբար ազդեցութիւն մը կ'ունենայ։ Այդ ըմպելիին շնորհիւ՝ մարդուս սպառած ուժերը կը վերանորոգուին եւ տենդէ զերծ կը մնայ։

Ծանօթ. — Անխիղճ մարդիկ մեր վաճառանիշը կեղծած ըլլալնուն, Ամէր Պիքոն սպառող մեր բոլոր յաճախորդներուն խորհուրդ կու տանք առաջնակարգ տուներու միայն դիմել, որպէսզի կեղծերը չառնեն. պէտք է պահանջեն որ շիշերը Ինիսօն տէ Ֆաբրիքանի դրոշմը կրեն։

Միակ ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ մէջ Գ. Լ. ԲԱՐՄԱ։

Գ. Գ.

Բ Պոնամի	Ղալաթիա
Ա. Ռէքքիա	»
Էքօնոմիք Գօօբէռաթիվ	Ղալ., Բերա եւ Գատըգիւղ
Ռօզարիօ Սիւսօնէ	Ղալաթիա
Բարաթօրալօ եւ Մէլէթիատիս	»
Ժ Սթավրօբուլօ	»
Սթավրօբուլօ Եղբարք	
Քօթթաքի Եղբարք	
Վէնսան Գասապեան (դաղվէ)	Կ. Պոլիս
Մէհմէտ Քեազիմ	
Տ Մեգիքի որդի եւ Ընկ	
Մ Մեգիքի	
Թ. Լէնօ	
Գ. Եէֆէրեան	
Ժ Վօնթիզիանօս եւ Ընկ.	
Էմիլ Լանտըրէ	Բերա
Տէմէթրագօբուլօ եղբ. ք եւ Ընկ.	
Թ. Սուրէնեան Բերա. Կ. Պոլիս, Ղալաթիա	
Փօն Էօրլէ	Բերա
եւլն. եւլն. եւլն.	50—41

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (205)

ՓՕԼ ՍԱԼԸ

Գեղանի Կոմսուհիի Մը ԱՐԿԱԾՆԵՐԸ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԾԵՐՈՒԿ ԱՌԻՒԾԸ

ԺԷ.

ԱՆԾԱՆՕԹ ԱՆՁԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—Երբ աւելի մօտէն նկատի առնենք կացութիւնը, ըսաւ դատաւորը պահ մը խորհելէ յետոյ, այն ատեն պէտք է ընդունինք որ ատենէ մը, Թերեւս երկար ատենէ ի վեր, Պ. տը Քրուա-Վիթրէ բուժուած կը զգար ինքզինքը... Բայց փոխանակ հրճուելու, իր ուրախութեան և յոյսին մասնակից ընելու իր շուրջը գտնուող սիրելիները, ջանացած է պարտկել իր ապաքինումը... Բացարձակ անշարժութեան դատապարտուած անձի մը դերը կատարած է անսահման յարատեւութեամբ... Միշտ նոյն դարմանումին ենթարկուած է... Մինչ մէկ բառով կրնար մխիթարել իր մօտ գտնուողները, տխրութեան ու յուսահատութեան մատնած է զանոնք... Այդպիսի դեր մը ստանձնելու և եզական կերպով մը ի գլուխ հանելու համար մարդ պէտք է ծանրակշիռ մտահոգութիւններ ունեցած ըլլայ։

Եւ տրամաբանական հարցում մը չէր ատիկա, Քրիստիան չուզեց պատասխանել։ Բայց դատաւորը փութաց ուղղակի և ճշգրիտ հարցում մը ընել.

—Ինչ Թաքուն պատճառ կ'ենթադրէք որ ունեցած ըլլայ կոմսը։

—Պարոն, դուք ալ կրնաք սխալիլ, այդ եզրակացութեան յանգելով... Ամէն պարագայի մէջ՝ չեմ կարծեր որ սա ենթադրութիւնը ընէք Թէ կոմսը ինծի կը հաղորդէր իր գաղտնիքը։

Պ. Մէնէսթրօ երկար ու կասկածոտ նայուածք մը ձգեց Քրիստիանի վրայ, որ հակառակ իր հանդարտիկ երեւոյթին, Թեթեւ սարսուռ մը զգաց։ Դատաւորը յարեց.

—Սա ակներեւ է որ կոմսը եթէ երբեք գաղտնիքներ հաղորդած է ձեզի, անշուշտ ամենաբացարձակ գաղտնապահութիւն ալ պահանջած է...

Քրիստիան հասկցաւ Թէ ծուղակ մը կը լարուէր իր դէմ։ Ուստի սա պատասխանը տուաւ.

—Եթէ երբեք կոմսը իբր խորհրդակից ունենար զիս, իր խօսելու կարողութիւնը վերստացած պէտք է ըլլար... Արդ, ինչպէս քիչ մը առաջ ըսի, անխախտութեամբ ո և է նշան չէի տեսած կոմսին մօտալուտ բուժման... Ուրեմն համբր մը գաղտնիքները ընդունելուն և այդ բանին միջեւ անհուն հեռաւորութիւն մը կայ, պարոն...

Դատաւորը գլուխը ծռեց քիչ մը Թեթեւ ժպիտով։ Պ. Մէնէսթրօ կ'ըսէր մտովի.

—Այս մարդը կը զգուշանայ... բան մը չպիտի կրնամ հասկնալ... բայց ակներեւ է Թէ կը ստէ։ Ինչո՞ւ համար այդ ստութիւնը։

Քանի մը վայրկեան յետոյ աւարտած էր հարցաքննութիւնը։ Մինչեւ իրիկուն իր գրասենեակը մնաց դատաւորը, մտախոհ ու երազուն երեւոյթ մը առած՝ իր նօթերուն, լսած վկայութեանց, տեղեկագիրներուն և հարցաքննութեանց առջեւ։ Նախանձոտ անստար կը պահէր իր գաղտնիքը։

Պ. Մէնէսթրօ մտասոյզ կերպարանք մը ունէր այդ պարագային, սահմռկած շրթունքներէ արտաբերուած այդ խօսքերուն հանդէպ։ Ամէնքն ալ ստած էին։ Ինչո՞ւ համար սակայն։ Ինչ կապ իրարու կը միացնէր այդ ստութիւնները։ Միշէլ ստած էր՝ Լարտիէի միջոցաւ տրուած ժամադրութեան պատճառը բացատրելով ուղղածին պէս։ Լօրան ստած էր՝ ջանալով դատաւորը ուրիշ կերպով խաբել միեւնոյն ժամադրութեան մասին... Նաթալի ալ ստած էր՝ իր կարգին երրորդ բացատրութիւն մը տալով այդ ժամադրութեան, ինչ որ բնաւ չէր նմաներ զաւկներու կողմէ տրուած բացատրութեանց... Հանրի ստած էր՝ դատաւորը խաբելով խրճիթին մէջ իր ներկայութեան շարժառիթներուն մասին, այն պահուն երբ Ժէրմէն Մարպէրու խեղդուած էր հոն... կոմսն ալ ստած էր՝ ձգելով որ իր անդամալուծութեան և խօսելու անկարողութեան հաւատան... Այդ բանին պատճառը եթէ յայտնի ըլլար՝ ամբողջ տաժամին գաղտնիքը պիտի լուսաբանուէր։

Վերջապէս ստած էր նաեւ այդ երիտասարդ բժիշկը, ուզելով դատաւորը համոզել որ կոմսին բուժումէն տեղեկութիւն չունէր... Ամէնքն ալ կը ստէին։ Բայց Միշէլ, Լօրան, Նաթալի, Քրուա-Վիթրէ կոմսը, Սիպուլօ, Քրիստիան չէին կրնար համաձայնած ըլլալ՝ ստելու համար։ Իւրաքանչիւրն ալ մասնաւոր մտահոգութիւն մը ցոյց կուտար՝ վտանգը իր վրայէն հեռացնելու։ Ամէնուն համար ալ միեւնոյնը չէր այդ վտանգը։ Ամէնքն ալ մեղսակից էին այդ սպանութեան... Եթէ երբեք ոճրագործը իրենց միջեւ կը գտնուէր, միւսները ինչ պատճառաւ կը ստէին։ Յանցաւորը ազատելուն մէջ ինչ շահ ունէին։ Բայց ո՞վ էր յանցաւորը։ Պօլրիան եղբայրներուն և Սիպուլօյի դէմ եղած ամբաստանութիւններէն, Նաթալիի բռնած ընթացքին ներշնչած կասկածներէն յետոյ, ուրիշ կասկածներ ալ կ'արթննային նոյն ինքն կոմսին դէմ։ Այդպիսի լաբիւրինթոսի մը ու դատական մթին գործի մը մէջ, որ նոյն իսկ ամէնէն դժուարին դատերը կը գերազանցէր, Պ. Մէնէսթրօյի միտքը Թաղուած կը մնար...

Օդը բացուեցաւ յաջորդ օրերուն, բայց ցուրտը սաստկացած ըլլալուն՝ ձիւնը չհալեցաւ։ Արեգակը կը շողար բիւրեղ ցոլքերով փայլուն դաշտերուն վրայ։ Ծառերը, Թուփերը և բնութիւնն ամբողջ սառած էին։ Մար ա լ'O, ձեան տակ Թաղուած, ընդարձակ շիրիմ մը կը նմանէր. մարդ անակնկալ մը կ'ունենար՝ ամէն անգամ որ մէկու մը անկէ դուրս ելլելը տեսնէր՝ որ Թէ ոչ ոք կարենար երեւան գալ հոնկէ։

Սրտաբեկ, մռայլ ու անդարմանելի տխրութիւն մը կը տիրէր հոն։ Տխրութենէն աւելի բան մը. կասկածոտութիւն։ Այո՛, այդ տունին մարդիկը շատ ծանր աղէտներու պիտի հանդիպէին, եթէ երբեք երբեմնի սէրը վերահաստատուէր իրենց միջեւ։ Քիչ մը աւելի պիտի սեղմուէին՝ փոթորկին հարուածներուն չենթարկուելու համար, ու այսպէս փոթորիկը պիտի անցնէր երբեք՝ առանց վնասելու։ Բայց Սիպուլօյի մեկնումէն, ամբաստանութենէն և մեծ դժբախտութենէն ի վեր տնակին մէջ միացած չորս անձերը հազիւ քանի մը բառ կը փոխանակէին իրարու հետ, ցած ձայնով։ Կարծես կը վախնային, և կամ Թէ սրտերնին այնքան ճնշուած էր որ ձայն բարձրացնելու ուժ չունէին։ Լուիզ Տօրնաք յաճախ անհերեւոյթ կ'ըլլար՝ տրտմութեան համար ազատօրէն։ Վերադարձին՝ աչքերը կարմրած էին։ Տօրնաք, անխօսուկ, անդադար կը քաշէր իր ծխամորճը, վառարանին քով նստած իրիկուան, արմուկը ծունկին վրայ դրած, նայուածքը սեւեռած՝ ու մտասոյզ։ Լիզօն սկզբան փորձած էր իր սոսկումը պարտկել և ապահովցնել Տօրնաքն ու կինը, ըսելով Թէ ի վերջոյ ազատ պիտի ձգէին Հանրին, հասկնալէ յետոյ ամբաստանութեան անհիմն ըլլալը։ Բայց ականջ չէին կախած այդ խօսքերուն։ Լուիզ ու Տօրնաք անդին դարձուցած էին իրենց սրտաճմլիկ դէմքը, որ ծայրայեղ յուսահատութենէ մը կծկուած էր։ Թշուառութիւնը մուտ գործած էր այդ տունէն ներս։

(Շարունակելի)

Արտօնատէր ԳԱՐԵԳԻՆ ՓՕԶԱՃԵԱՆ